ΚΩΝΣΤ. Ι. ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΙΚΟΝ ΣΟΦΙΣΤΗΝ

Ἐν τοῖς ἑξῆς θὰ προέλθωμεν εἰς κριτικὰς καὶ ἑρμηνευτικὰς παρατηρήσεις τῶν δυσκολωτέρων χωρίων τοῦ πλατωνικοῦ Σοφιστοῦ. Καὶ εἶναι ὁμολογουμένως ὁ διάλογος οὗτος δυσχερής, μᾶλλον δὲ ὁ δυσχερέστατος τῶν ἄλλων διαλόγων. Ἡ δὲ δυσχέρεια δὲν εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ὀψιγενής, ὀφειλομένη εἰς φθοράν, τῷ χρόνῳ ἐπιγενομένην, τοῦ παραδεδομένου κειμένου, ἢ εἰς πλημμελείας τῶν ἀντιγραφέων· οὐχί, εἶναι δυσχέρεια ἀρχέγονος προερχομένη ἐξ αὐτοῦ τοῦ φιλοσόφου καὶ ἐμφαίνουσα παράδοξον ἐξαίρεσιν.

Βεβαίως ἡ γλῶσσα καὶ τοῦ διαλόγου τούτου φέρει πλατωνικόν τινα τύπον καὶ καθόλου εἰπεῖν ἔχει ἀρετὰς χαρακτηριζούσας τὰ πλατωνικὰ ἔργα· εἶναι πλαστικὴ καὶ παραστατική, ἔντονος καὶ ζωηρά· ἔχει τὴν συνήθη τῷ φιλοσόφῳ λεπτότητα τῆς ἠθογραφίας καὶ εἰσδύεται βαθύτατα εἰς τὰ μεγάλα λογικὰ καὶ ὀντολογικὰ προβλήματα. Πλὴν ὅμως στερεῖται τῆς ἀγλαΐας καὶ χάριτος, ἥτις περικοσμεῖ καὶ εἶναι διακεχυμένη εἰς ἄλλους διαλόγους. Ἡ λέξις (τὸ λεκτικὸν) εἶναι πολλαχοῦ στρυφνὴ καὶ περίπλοκος, τραχεῖα καὶ ἀνώμαλος, ἀσυναφὴς καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀσυνάρτητος, τούτου δ' ἕνεκα εἶναί που σφόδρα δυσνόητος καὶ μόλις ἐκ τῶν συμφραζομένων ἐπιτρέπουσα τῶν νοουμένων τὴν μάντευσιν. Ἂς προστεθῇ καὶ ἡ ἀπουσία τῶν ἐπιτηδείων πρὸς ἀναψυχὴν τοῦ ἀναγνώστου ἐπεισοδίων.

Καὶ ἐρωτᾶται· ποία τις εἶναι τῆς τοιαύτης ἀνωμαλίας ἡ αἰτία; Μήπως εἶναι ἡ ψυχολογικὴ κατάστασις, ὑφ' ἧς κατείχετο ὁ φιλόσοφος γράφων; Ἀλλ' ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι τοιαύτας ἀνωμαλίας, μᾶλλον ἢ ἧττον παρεμφερεῖς, ἀπαντῶμεν καὶ ἐν ἑτέροις δυσὶ διαλόγοις, μάλιστα μὲν τῷ Παρμενίδῃ ἐν μέρει δὲ καὶ τῷ Πολιτικῷ [1], πρὸς δὲ ἀναλογισθῶμεν ὅτι καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι διάλογοι εἶναι τρόπον τινά, οἱ φιλοσοφικώτατοι πάντων τῶν ἄλλων διαλόγων, εὐλόγως θὰ πεισθῶμεν ὅτι αἰτία δὲν εἶναι οὐδεμία ἄλλη ἢ αὐτὴ ἡ φύσις τῶν ἐνταῦθα ἐρευνωμένων κατ' ἐξοχὴν φιλοσοφικῶν ζητημάτων. Ὁ φιλόσοφος δηλαδὴ συγγραφεύς, ἀφροντιστῶν παντάπασι τοῦ λόγου καὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ, μόνον δὲ κατ' ἀνάγκην ὡς ἀπαραίτητον ὄργανον τοῦτον χρησιμοποιῶν, ἀθροί ζεται καὶ συλλέγεται (ἵνα μεταχειρισθῶμεν ἔκφρασιν πλατωνικήν), συγκεντροῦται εἰς ἑαυτὸν καὶ ὅλην στρέφει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, σύντονον καὶ ἀδιάλειπτον, εἰς τὰ ὑπέρλεπτα καὶ ἐμβριθῆ ἐξαγγελλόμενα ἑκάστοτε διανοήματα. Ταῦτα ἀναδύονται ὁρμητικά, ῥαγδαῖα καὶ ἀλλεπάλληλα, ἐκ τοῦ βάθους τῆς φιλοσόφου συνειδήσεως καὶ τείνουσι νὰ καταλάβωσιν ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ θέσιν. Ἕνια δὲ αὐτῶν δύο (ἢ καὶ πλείονα), συγγενῆ ἄλλως καὶ ἰσόσταθμα, οἱονεὶ ἀνθαμιλλῶνται πρὸς ἄλληλα καὶ ἀγωνίζονται τὸν ἀγῶνα τῆς ἐπικρατήσεως· ἐν ᾧ ἀγῶνι συμβαίνει μηδέτερον νὰ ἐπικρατήσῃ ὅλως, ἀλλ' ἀμφότερα νὰ ἐμφανισθῶσι, πλὴν ἐν μέρει

1) Διὸ καὶ οἱ διάλογοι οὗτοι μετὰ τοῦ Σοφιστοῦ ἐθεωρήθησαν ὑπό τινων νόθοι.

μόνον. Ἐντεῦθεν προέρχονται εἰς τὴν γλῶσσαν τυπικαὶ καὶ μάλιστα συντακτικαὶ ἀνωμαλίαι, αἵτινες, ψυχολογικὴν ἔχουσαι τὴν ἀφορμήν, ὀνομάζονται τὸ πρεπῶδες ὄνομα τῆς *συμφύρσεως*, περὶ ἧς ἀλλαχοῦ δι' ὀλίγων διελάβομεν [1] καὶ ἧς τὴν χρῆσιν καὶ δύναμιν θὰ συναντῶμεν συχνὴν ἐν τοῖς ἑξῆς [2].

Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν ἐπάναγκες νὰ ἔχωμεν τοῦτο μάλιστα πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ἐν ἐξαιρετικοῖς καὶ σπανίοις τῆς ἱστορίας καιροῖς οἱ τῶν μεγάλων καὶ ἐκπρεπῶν πνευματικῶν ἔργων, εἴτε ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, εἴτε γλωσσῶν καὶ λεκτικοῦ ὕφους καὶ τῶν τοιούτων, περιφανεῖς δημιουργοὶ ἐνεργοῦσιν ὅλως ἐλευθέρως, αὐτοτελῶς καὶ πρὸ παντὸς ἀνεπιγνώστως, κατ' ἐμφύτους τινὰς δυνάμεις καὶ ἐνδόμυχα ἀσφαλῆ ὁρμήματα. Ταῦτα δὴ αἱ ὕστεραι γενεαί, ὅταν παρέλθῃ ἡ εὔγονος πρωτοτυπία καὶ ἐπακολουθήσῃ ἡ στεῖρα περίοδος τῆς ἁπλῆς ἱστορικῆς ἐπισκοπήσεως καὶ φιλολογικῆς ἐπεξεργασίας, ταῦτα πάντα ὀνομάζουσι *νόμους* καὶ *κανόνας*, οἱονεὶ ὁδηγοὺς καὶ ὑποδείγματα, εἰς τοὺς ἐπιγενεστέρους. Ἐκ τούτου νοεῖται διατὶ οἱ μεγάλοι δημιουργοὶ ἐνεργοῦσιν ἄνευ κανόνων, καθίστανται δὲ αὐτοὶ πρωταίτιοι καὶ γενεσιουργοὶ τῶν νόμων. Τοιούτῳ τρόπῳ καὶ ἡ γλῶσσα ἡ πλατωνικὴ ἢ πλατωνίζουσα δὲν ὑπόκειται κατ' ἀρχὴν εἰς ὡρισμένα μέτρα καὶ κανόνας συντακτικούς, ὅπως θὰ γίνῃ ἐν τοῖς ἑξῆς, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ κειμένου, φανερόν.

Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν νῦν εἰς τὸ κείμενον.

216 A. (Ὅμηρος) *φησιν ἄλλους τε θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις, ὁπόσοι μετέχουσιν αἰδοῦς δικαίας, καὶ δὴ καὶ τὸν ξένιον οὐχ ἥκιστα θεὸν συνοπαδὸν γιγνόμενον ὕβρεις τε καὶ εὐνομίας ἀνθρώπων καθορᾶν.*

Φαίνεται καὶ εἶναι πράγματι παράδοξος ἡ τοῦ λόγου σύνθεσις, καθ' ἣν «*φησιν . . . . γιγνόμενον* ὕβρεις τε καὶ . . . *καθ ρᾶν*» ὡς ἐὰν τὸ λεκτικὸν ῥῆμα συνετάσσετο ἀδιαφόρως μετὰ μετοχῆς ἢ ἀπαρεμφάτου. Περιεμένομεν, κατὰ τὴν ἐκφερομένην ἔννοιαν, ἀλλοῖον τὸν λόγον· «φησιν . . . ἄλλους τε θεοὺς . . . . *συνοπαδοὺς γίγνεσθαι* ὕβρεις τε καὶ . . . . *καθορᾶν*».

Ἐνταῦθα ὁ φιλόσοφος ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς ὁμηρικοὺς στίχους «*Καί τε Θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσιν, — παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστρωφῶσι πόληας — ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες* (Ὀδυσσ. Ρ, 485). Πβλ. καὶ (Ζεύς), *ὃς ξείνοισιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ* (αὐτ. Ι, 270). Σχετικὰ εἶναι ὅσα λέγει ὁ Πλάτων ἐν Πρωταγ. 322 C «Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἑρμῆν πέμπει *ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί*. . . .»

Λέγει κατὰ πληθυντικὸν *ὕβρεις* καὶ *εὐνομίας* οὐ μόνον ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἀλλὰ καὶ ἵνα δηλώσῃ τὰ διάφορα εἴδη τῶν ἰδιοτήτων τούτων. Ὁ Πλάτων συνάπτει *ἀδικίαν καὶ ὕβριν, ὕβριν καὶ ἀλαζονείαν, ὕβριν καὶ ἀναρχίαν, ἀσωτείαν καὶ ἀναίδειαν*. (Νόμ. 906 A. Φαῖδρ. 253 E. Πολ. 8, 560 E.)

Ἐξήγησις· «ὁ ὁποῖος (Ὅμηρος) λέγει ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι Θεοὶ καὶ μάλιστα

---

1) Ἔπιθ. Κριτικὰ καὶ ἑρμηνευτικὰ εἰς Ἕλληνας συγγραφεῖς, σελ. 56 ἑξ.

2) Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι τὰς πολλὰς καὶ δεινὰς γλωσσικὰς ἀνωμαλίας, ἃς οἱ ἄλλοι ἑρμηνευταὶ πάντες παρέρχονται ἐν σιγῇ, ἐπειράθημεν καὶ συντόνως ἐσπουδάσαμεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν ἢ τοὐλάχιστον λογικῶς πως νὰ αἰτιολογήσωμεν· ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ὁ ἐπαΐων ἀναγνώστης θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δὲν ἠστοχήσαμεν εἰς τὸ δυσχερέστατον τοῦτο ἐγχείρημα.

ὁ ξένιος Ζεὺς γίνεται συνακόλουθος εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς σεβομένους τὸ δίκαιον καὶ ὅτι ἐπιβλέπει τὰς ὑπερβασίας (αὐθάδειαν καὶ ἀλαζονείαν) καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τήρησιν τῶν νόμων.

(συνέχ.) *τάχ' οὖν ἂν καὶ σοί τις οὗτος τῶν κρειττόνων συνέποιτο, φαύλους ἡμᾶς ὄντας, ἐν τοῖς λόγοις ἐποψόμενός τε καὶ ἐλέγξων, θεὸς ὤν τις ἐλεγκτικός.*

τῶν κρειττόνων, τῶν ἀνωτέρων ὄντων—*τάχ' οὖν . . . . συνέποιτο* = τάχ' οὖν οὗτος ὁ συνεπόμενός σοι εἴη ἄν τις τῶν κρειττόνων — *ἐποψόμενος καὶ ἐλέγξων*, τελικαὶ μετοχαὶ (= ἴσως λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὁ ὀπαδός σου νὰ εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα ὄντα καὶ ἦλθε νὰ ἐπιθεωρήσῃ καὶ νὰ ἐλέγξῃ ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα ἄσημοι εἰς τὰς συζητήσεις, ἐνῷ αὐτὸς εἶναι θεὸς ἐλέγχων).

(συνέχ.) *οὐχ οὗτος ὁ τρόπος . . . τοῦ ξένου, ἀλλὰ μετριώτερος τῶν περὶ τὰς ἔριδας ἐσπουδακότων. Καί μοι δοκεῖ θεὸς μὲν ἀνὴρ οὐδαμῶς εἶναι, θεῖος μήν· πάντας γὰρ ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους τοιούτους προσαγορεύω.*

Ὁ *τρόπος*, ὁ «χαρακτὴρ» πβλ. Πρωτ. 336 A. Φαῖδρ. 270 B. Θεαίτ. 175 d. κἄ.π.,—*μετριώτερος*, μετριοφρονέστερος. Πβλ. Πολ. 539 C. Παρμ. 166 E. *σπουδάζω περὶ τὰς ἔριδας*, ἀσχολοῦμαι περὶ τὴν ἐριστικὴν τέχνην. (= ὄχι δὲν εἶναι τοιοῦτος ὁ χαρακτὴρ τοῦ ξένου μας, ἀλλ' εἶναι μετριοφρονέστερος ἀπὸ τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν ἐριστικὴν τέχνην. Καὶ εἰς ἐμὲ δὲν φαίνεται καθόλου ὁ ἄνθρωπος (οὗτος) νὰ εἶναι θεός, εἶναι ὅμως θεῖος (θεϊκός, ὑπέροχος)· διότι ὅλους τοὺς φιλοσόφους ὀνομάζω ἐγὼ θείους). Καὶ συνεχίζει τὸν θεσπέσιον χαρακτηρισμὸν τῶν φιλοσόφων· «τὸ εἶδος τοῦτο, λέγει, τῶν ἀνθρώπων δὲν εἶναι εὔκολον νὰ διακρίνῃ τις ἀπὸ τὸ εἶδος τοῦ Θεοῦ. Διότι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὄχι οἱ ψευδεῖς ἀλλ' οἱ ἀληθινοὶ φιλόσοφοι [1], φαινόμενοι ὡς πολὺ διαφορετικοὶ (εἰς τοὺς πολλούς), διὰ τὸν λόγον ὅτι δὲν τοὺς γνωρίζουν, ἐπισκέπτονται τὰς πόλεις καὶ βλέπουν ἀπὸ ὑψηλὰ τὸν βίον τῶν κατωτέρων ἀνθρώπων. Καὶ εἰς ἄλλους μὲν φαίνονται ὅτι δὲν ἀξίζουν τίποτε εἰς ἄλλους δὲ τοὐναντίον ὅτι εἶναι ἄξιοι πάσης τιμῆς. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐκλαμβάνονται ὡς πολιτικοὶ ἄλλοτε δὲ ὡς σοφισταί· ἐνίοτε νομίζονται ὑπό τινων ὡς ἐντελῶς παράφρονες». Καὶ ἐν τέλει παρατηρεῖ ὁ Σωκράτης «ἀπὸ τὸν ξένον μας (τὸν Θεαίτητον) ὅμως θὰ ἐπεθύμουν μὲ εὐχαρίστησιν νὰ μάθω, ἂν ἔχῃ τὴν καλωσύνην νὰ εἴπῃ, ποίαν γνώμην ἔχουν καὶ πῶς ὀνομάζουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου του (τῆς Ἐλέας) πάντα ταῦτα». Εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Θεοδώρου *τὰ ποῖα δή;* ὁ Σωκράτης ἀπαντᾷ *σοφιστήν, πολιτικόν, φιλόσοφον* (ταῦτα εἶναι τρία σπουδαῖα καὶ ἄξια ἐρεύνης ζητήματα).

217 B. Ἐνταῦθα δ' ὅμως προέκυψε τὸ ζήτημα καὶ ἡ ἀπορία, ἂν ταῦτα ἐνομίζοντο ὡς τρία, ἰσάριθμα πρὸς τὰ οἰκεῖα ὀνόματα, ἢ ὡς δύο ἢ ὡς ἓν ὑπὸ διάφορα ὀνόματα. Ὁ Θεόδωρος παρατηρεῖ ὅτι τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις ὑπέβαλλον ἤδη εἰς τὸν ξένον, πρὶν ἔλθωσιν ἐνταῦθα· *ὁ δὲ ταὐτὰ ἅπερ πρὸς σὲ νῦν καὶ τότε ἐσκήπτετο πρὸς ἡμᾶς·*

Οἱ κώδικες ἔχουσι *ταῦτα*, ὅπερ ὁ Heindorf ὀρθῶς ἀνέγνω *ταὐτὰ—σκήπτομαι*, σημαίνει τὸ προφασίζομαι, προβάλλω ὡς δικαιολογίαν. Πβλ. Θεαίτ. 145 C «σκηπτόμενος παίξοντα λέγειν τόνδε». Συμπ. 217 d «σκηπτόμενος ὅτι ὀψὲ εἴη». —ἐσκήπτετο ἅπερ . . . = σκηπτόμενος ἔλεγεν ἐκεῖνα ἅπερ . . . (= οὗτος ὅμως ἔλεγε καὶ τότε εἰς ἡμᾶς τὰς ἰδίας ἀκριβῶς προφάσεις, τὰς ὁποίας τώρα λέγει εἰς σέ)·

ἐπεὶ διακηκοέναι γέ φησιν ἱκανῶς καὶ οὐκ ἀμνημονεῖν.

---

1) Εἶναι ἀξία προσοχῆς ἡ ἐνταῦθα γινομένη διάκρισις τῶν γνησίων φιλοσόφων ἀπὸ τῶν ψευδωνύμων (τῶν «ψευτοφιλοσόφων»), περὶ ὧν λέγει ὁ Πλάτων ἐν Πολιτείᾳ (485 d).

Τὸ *ἐπεὶ* ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς προτάσεως εἶναι, ὡς καὶ τὸ *γάρ*, ἐπεξηγηματικὸν καὶ χρησιμεύει ὡς ἀρχὴ διηγήσεως· ἰσοδυναμεῖ δὲ πρὸς τὸ λοιπόν, τῷ ὄντι, ἄλλως δέ. Πβλ. κατωτ. 217 Ε. 2ι2 Β. 243 Β. 247 G κἄ. Παρμ. 128 Ε, Θεαίτ. 130 C κἄ.π. Ὁ νοῦς εἶναι ὧδε· ὁ ξένος μας, ὅπως πρότερον, οὕτω καὶ τώρα προβαίνει εἰς δικαιολογίας καὶ δὲν ἀποκρίνεται· ἄλλως ὅμως ὁμολογεῖ ὅτι ἤκουσεν ἀρκετὰ μαθήματα καὶ δὲν ἔχει λησμονήσει αὐτά.

217 C. *πότερον εἴωθας ἥδιον αὐτὸς ἐπὶ σαυτοῦ μακρῷ λόγῳ διεξιέναι λέγων τοῦτο ὃ ἂν ἐνδείξασθαι τῳ βουληθῇς, ἢ δι' ἐρωτήσεων . . .;*

ἥδιον, εὐαρεστότερον· τὸ πλῆρες καὶ ἀκριβέστερον θὰ ἦτο *ἥδιον ποιεῖς*—τὸ *ἐπὶ σεαυτοῦ*, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ὀλίγῳ κατωτέρω *τὸ καθ' αὑτὸν* (= μονολογικῶς) καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τὸ *δι' ἐρωτήσεων ἢ τὸ πρὸς ἄλλον* (τινά), (= διαλογικῶς). —*ἐνδείξασθαι*, ἀπαρέμ. ἀορίστου τοῦ ῥ. *ἐνδείκνυμαι*, ὅπερ σημαίνει τὸ ἐξηγῶ, δεικνύω, ἀποδεικνύω. Πβλ. Γοργ. 481 d «ἐνδείξασθαι ἑτέρῳ τὸ ἑαυτοῦ πάθημα». Θεαίτ. 158 Ε. «ἀλλά τι ἄλλο ἔχεις σαφὲς ἐνδείξασθαι». Τίμ. 24 Β κἄ. (= ποῖον ἐκ τῶν δύο συνηθίζεις νὰ κάμνῃς εὐχαριστότερον, νὰ διηγῆσαι μονολογικῶς διὰ μακροῦ λόγου, λέγων ὁ ἴδιος ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θέλεις νὰ ἐξηγήσῃς. ἢ (νὰ ὁμιλῆς) μὲ ἐρωταποκρίσεις ;

217 C. *τῷ μέν . . . ἀλύπως τε καὶ εὐηνίως προσδιαλεγομένῳ ῥᾷον οὕτω, τὸ πρὸς ἄλλον· εἰ δὲ μή, τὸ καθ' αὑτόν.*

ῥᾷον (ἔστι διεξιέναι ἢ λέγειν) οὕτω, δηλ. τὸ πρὸς ἄλλον — εἰς τὸ *ῥᾷον* ὑπονοεῖται τὸ *μοι* (= μετ' ἀνθρώπου συζητοῦντος κατὰ τρόπον ἤρεμον καὶ πρᾶον μοῦ εἶναι εὐκολώτερον νὰ ὁμιλῶ οὕτω πως, δηλαδὴ διαλογικῶς· ἐν ἐναντίᾳ δ' ὅμως περιπτώσει, προτιμῶ νὰ ὁμιλῶ μονολογικῶς.

217 D. *αἰδὼς τίς μ' ἔχει τὸ νῦν πρῶτον συγγενόμενον ὑμῖν μὴ κατὰ σμικρὸν ἔπος πρὸς ἔπος ποιεῖσθαι τὴν συνουσίαν, ἀλλ' ἐκτείναντα ἀπομηκύνειν λόγον συχνὸν κατ' ἐμαυτόν, εἴτε καὶ πρὸς ἕτερον, οἷον ἐπίδειξιν ποιούμενον.*

Σύντασσε· αἰδὼς τίς μ' ἔχει μὴ ποιεῖσθαι τὴν συνουσίαν κατὰ σμικρόν, ἔπος πρὸς ἔπος, *συγγενόμενον* νῦν τὸ πρῶτον ὑμῖν, ἀλλ' ἀπομηκύνειν λόγον ἐκτείνοντα (αὐτὸν) συχνόν, (εἴτε) κατ' ἐμαυτὸν εἴτε πρὸς ἕτερον (λέγοντα), οἷον . . .—*ἔπος πρὸς ἔπος*, λόγον πρὸς λόγον, δηλαδὴ μονολογῶν καὶ μὴ ἀπαντῶν εἰς ἕκαστον λόγον, ἀνταλλάσσων λόγον πρὸς λόγον. Παρεμφερῆ φράσιν ἔχει ὁ Αἰσχύλος ἐν Εὐμενίσι, στ. 586 καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις, στ. 1379.

Ἐξήγησις· μὲ κατέχει κάποια ἐντροπή, ἀφοῦ τώρα διὰ πρώτην φορὰν ἔρχομαι εἰς τὴν συναναστροφήν σας, νὰ μὴ συζητῶ μὲ μικρὰς ἐκφράσεις, ἀπαντῶν εἰς ἕκαστον λόγον, ἀλλὰ νὰ ἀπαγγέλλω μακρὸν καὶ ἐκτενῆ λόγον εἴτε μονολογῶν (*εἴτε κατ' ἐμαυτὸν λέγων*), εἴτε καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς ἄλλον (*εἴτε καὶ πρὸς ἕτερον λέγων*), ὡς ἐὰν ἤθελον νὰ κάμνω ἐπίδειξιν.

(συνέχ.) *τῷ γὰρ ὄντι τὸ νῦν ῥηθὲν οὐχ ὅσον ὧδε ἐρωτηθὲν ἐλπίσειν ἂν αὐτὸ εἶναί τις, ἀλλὰ τυγχάνει λόγου παμμήκους ὄν.*

Σύμπλεκε· τῷ ὄντι γὰρ τὸ νῦν ῥηθὲν (οὐκ ἔστι τοσοῦτο μόνον) ὅσον ἄν τις ἐλπίσειεν αὐτὸ εἶναι ὧδε ἐρωτηθὲν ἀλλά . . . (=διότι ἀληθῶς τὸ πρὸ ὀλίγου τεθὲν ζήτημα δὲν εἶναι τόσον ἁπλοῦν, ὅσον ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ τις ὅτι εἶναι, ἀπευθύνας ταύτην δὰ τὴν ἐρώτησιν δὲν εἶναι τὸσον εὔκολον, ὅσον ἐφαντάσθη ὁ ἀπευθύνας τὴν ἐρώτησιν), ἀλλὰ συμβαίνει νὰ ἀπαιτῇ πολὺ μακρὰν συζήτησιν).

τὸ δὲ αὖ σοὶ μὴ χαρίζεσθαι καὶ τοῖσδε, ἄλλως τε καὶ σοῦ λέξαντος, ὡς εἶπες, ἄξενόν τε καταφαίνεταί μοι καὶ ἄγριον.

ἄξενον, ἀφιλόξενον — *ἄγριον*, τραχύ, σκληρὸν (= ἀλλὰ πάλιν νὰ μὴ κάμνω χάριν εἰς σὲ καὶ εἰς [πάντας] τούτους δά, καὶ μάλιστα ἀφοῦ εἶπες ὅσα εἶπες, μοῦ φαίνεται πολὺ ἀφιλόξενον καὶ σκληρόν).

ἐπεὶ Θεαίτητόν γε τὸν προσδιαλεγόμενον εἶναι δέχομαι παντάπασιν ἐξ ὧν αὐτός τε πρότερον διείλεγμαι καὶ σὺ τὰ νῦν μοι διακελεύῃ.

περὶ τοῦ *ἐπεὶ* τοῦ ἐν ἀρχῇ εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι εἶναι ἐπεξηγηματικὸν — τὸ *τὸν προσδιαλεγόμενον* εἶναι κατηγορούμενον: δέχομαι νὰ εἶναι ὁ Θεαίτητος συνομιλητὴς—*ἐξ ὧν τε διείλεγμαι*, ὁρμώμενος, παρακινούμενος ἐξ ἐκείνων . . . .— *καὶ σὺ διακελεύῃ*, (καὶ ἐκ τούτου, ὅτι) σὺ διακελεύει· *διακελεύομαι*, παρακινῶ, προτρέπω· πβλ. Θεαίτ. 149 B. Πολιτ. 261 E. (= Λοιπὸν τὸν Θεαίτητον πολὺ εὐχαρίστως δέχομαι νὰ γίνῃ συνομιλητής μου, παρακινούμενος ἀπὸ ὅσα ἐγὼ ὁ ἴδιος προηγουμένως συνεζήτησα μετ' αὐτοῦ καὶ διότι σὺ τώρα μοῦ τὸ συνιστᾷς (παρακινούμενος καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ἰδικήν σου προτροπήν).

218 C. *δεῖ δὲ ἀεὶ παντὸς πέρι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ μᾶλλον διὰ λόγων ἢ τοὔνομα μόνον συνωμολογῆσθαι χωρὶς λόγου.*

Παντὸς πέρι = περὶ παντὸς — Σημειωτέον ὅτι τοῦ ἀπαρεμφάτου παραδίδονται τρεῖς διάφοροι γραφαί, *συνωμολογῆσθαι, συνομολογήσασθαι, συνομολογεῖσθαι.* Ἡμεῖς γε νομίζομεν ὀρθοτέραν τὴν κατ' ἐνεστῶτα γραφήν· διότι ὀλίγῳ κατωτέρω λέγεται παρακείμενος *δεῖ διαπονεῖσθαι.* Ὁ μέσος τύπος τοῦ ῥήματος τούτου (συνομολογοῦμαι), ὅπερ σημαίνει συμφωνῶ, ἀπαντᾷ καὶ ἀλλαχοῦ: Ἐν Εὐθυδ. 280 B. Φίλ. 41 d. Σοφιστ. 248 A. Νόμ 660 d. κἄ.—*λόγοι* εἶναι οἱ ὁρισμοί, αἱ λογικαὶ ἐξηγήσεις.

Ἐξήγησις· πρέπει δὲ πάντοτε, προκειμένου περὶ πάντων, νὰ ἐρχώμεθα προτιμότερον εἰς συμφωνίαν περὶ τοῦ ἰδίου τοῦ πράγματος διὰ μέσου ὁρισμῶν (λογικῶν ἐξηγήσεων) παρὰ νὰ συμφωνῶμεν περὶ τοῦ ὀνόματος μόνον ἄνευ ὁρισμοῦ (ἐξηγήσεως) τοῦ πράγματος.

Ταῦτα λέγονται ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰ πρόσθεν λεχθέντα, καθ' ἃ ἐνδέχεται οἱ συνομιληταὶ νὰ λέγωσι τὸ αὐτὸ ὄνομα, τὴν αὐτὴν λέξιν, ἀλλὰ νὰ νοῶσι διάφορα πράγματα, ἄλλος ἄλλο. Διὸ παρίσταται ἀνάγκη πρὸ τῆς συζητήσεως νὰ καθορίζηται ἀκριβῶς ἡ σημασία τῶν λέξεων, ὧν ἡ ἔννοια μέλλει νὰ καταστῇ ὑποκείμενον ἐρεύνης.

Οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ ἀκριβῶς ἐν ἀρχῇ, τί νοοῦμεν λέγοντες τὴν λέξιν *σοφιστής.*

(συνέχ.). *Τὸ δὲ φῦλον, ὃ νῦν ἐπινοοῦμεν ζητεῖν, οὐ πάντων ῥᾷστον συλλαβεῖν τί ποτ' ἔστιν ὁ σοφιστής· ὅσα δ' αὖ τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τῶν τοιούτων δέδοκται πᾶσιν καὶ πάλαι τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς καὶ ῥᾴοσιν αὐτὰ δεῖν μελετᾶν, πρὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις.*

Τὸ *φῦλον* σημαίνει τὴν γενεάν, τὸ γένος, ἐνταῦθα δὲ εἰδικώτερον τὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων. Πβλ. «τὸ ἡρωϊκὸν φῦλον» (Κρατ. 98 E), τὸ «κηρυκικὸν φῦλον» (Πολιτ. 260 d) — *ἐπινοῶ*, προτίθεμαι, ἔχω κατὰ νοῦν. πβλ. «ἐπινοεῖ. . . . ποιῆσαι» (Τίμ. 37 d), «ὅταν ἐπινοῇ τις παῖδας ποιεῖσθαι (Νομ. 674 B) — τὸ *συλλαμβάνω*, ἐπὶ ἐννοιῶν λεγόμενον σημαίνει τὸ ἁρπάζω τὸ νόημα, ἀντιλαμβάνομαι καλῶς, κατανοῶ. Πβλ. «τὸν πολιτικὸν οὐδαμοῦ συνελάβομεν . . . ἀλλ' ἡμᾶς ἔλαθε . . . ἐκφυγὼν» Πολιτ. 275 d, Λάχ. 194 d. κἄ. — *διαπονῶ*, μετὰ κόπου ἐργάζομαι ἢ ποιῶ τι. πβλ. «ὅταν τι δέῃ τοιοῦτο διαπονεῖν» (Πολ. 503 d). Τίμ. 90 B.

Νομ. 846 d) — *δέδοκται πᾶσιν*, ἔχει θεωρηθῆ ὑπὸ πάντων ὡς ὀρθόν. πβλ. «οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ» (Κρίτ. 49 d). Νομ. 967 B. 969 A. κἄ.

Ἐξήγησις· τὸ δὲ γένος ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τώρα προτιθέμεθα (πρόκειται) νὰ ἐξετάσωμεν, δὲν εἶναι καθόλου εὔκολον νὰ κατανοήσῃ τις κατὰ τὴν οὐσίαν του, δηλαδὴ τί πρᾶγμα εἶναι ὁ σοφιστής. Ἐξ ἄλλου δ' ὅμως (δ' αὖ), ὅσα ἐκ τῶν μεγάλων πραγμάτων πρέπει μετὰ κόπου καλῶς νὰ παρασκευασθῶσι, περὶ τῶν τοιούτων ἔχει θεωρηθῆ ὑπὸ πάντων καὶ ἀνέκαθεν ὡς ὀρθὸν ὅτι πρέπει νὰ μελετᾷ (νὰ σπουδάζῃ) τις αὐτὰ προηγουμένως ἐπάνω εἰς μικρὰ καὶ εὐκολώτερα (ἀντικείμενα), πρὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτὰ (τὰ ἴδια, ὄντα) μέγιστα.

Καὶ ἀλλαχοῦ διδάσκει ὁ Πλάτων ὅτι τὰ μεγάλα προβλήματα πρέπει νὰ ἐξετάζωνται πρῶτον κατὰ τὴν εὐκολωτέραν καὶ σαφεστέραν μορφὴν καὶ ἔπειτα κατὰ τὴν δυσκολωτέραν καὶ ἀσαφεστέραν. Πβλ. αὐτόθι (κατωτέρω) 218 E. 227 A ἑξ. Μένων 75 A. Πολ. 368 d, ἔνθα λέγεται ὅτι τὰ αὐτὰ γράμματα πρέπει νὰ ἀναγνώσωμεν πρῶτον μείζονα καὶ ἔπειτα ἐλάττονα, διότι ἐκεῖνα εἶναι εὐκολώτερα.

220 A. *Καὶ δεῖ γε ἡμᾶς τὸ μὲν τῶν ἀψύχων, ἀνώνυμον ὂν πλὴν κατ' ἔνια τῆς κολυμβητικῆς ἄττα μέρη καὶ τοιαῦτ' ἄλλα βραχέα χαίρειν ἐάσαι . . .*

τὸ μὲν (γένος) τῶν ἀψύχων, τὸ γένος τὸ περιλαμβάνον τὴν θήραν τῶν ἀψύχων· ἐννοεῖ τὴν θήραν τῶν σπόγγων, τοὺς ὁποίους οἱ τότε δὲν κατέλεγον εἰς τὰ ζῷα, ἀλλ' ὑπελάμβανον ὡς ἄψυχα — τὸ *πλὴν* δὲν συντάσσεται μετὰ γενικῆς, διότι δὲν εἶναι ἐνταῦθα σύνδεσμος ἀλλ' ἐπίρρημα. Πβλ. «παντὶ δῆλον πλὴν ἐμοὶ» (Πολ. 529 A), «ἂν ποτέ τις αὐτὸ ἄλλο πλὴν ψυχὴν εἴπῃ» (Τίμ. 37 C), Γοργ. 489 C. Πρωταγ. 334 B κἄ. — *κατ' ἔνια*, συχνάκις ἡ πρόθεσις κατὰ μετ' αἰτ. ἀπαντᾷ ἐπὶ τῆς ἐννοίας τῆς διανομῆς τοῦ ὅλου εἰς μέρη. Πβλ. Φαῖδρ. 273 E «κατ' εἴδη τε διαιρεῖσθαι τὰ ὄντα καὶ μιᾷ ἰδέᾳ . . . καθ' ἓν ἕκαστον περιλαμβάνειν». Τίμ. 30 C. Κριτίας 109 A κἄ.π. (= Καὶ πρέπει βεβαίως τὴν μὲν τάξιν τὴν περιλαμβάνουσαν τὴν θήραν τῶν ἀψύχων, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ὄνομα, ἐξαιρουμένων ὀλίγων τινῶν μερῶν τῆς κολυμβητικῆς καὶ ἄλλων τινῶν ἀναξίων λόγου, νὰ ἀφήσωμεν κατὰ μέρος).

Ἐν 220 B.C λέγεται ὅτι ἡ θήρα τῶν ἐνύδρων (ἡ ἁλιευτικὴ) γίνεται κατὰ δύο τρόπους, τὸ μὲν *ἕρκεσιν* τὸ δὲ πληγῇ, δηλαδὴ ἢ διὰ φραγμάτων (δικτύων, βρόχων καὶ τῶν τοιούτων) ἢ διὰ κτυπημάτων. Ταῦτα ἐπεξηγοῦνται ὧδε· *τὸ μέν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἕνεκα κωλύσεως, εἴργῃ τι περιέχον, ἕρκος εἰκὸς ὀνομάζειν.*

ἕρκος εἶναι ὁ φράκτης, τὸ περίφραγμα — *ἕνεκα κωλύσεως*, σημαίνει τὸν σκοπόν, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν φυγὴν τοῦ θηράματος. — Σύντασσε· τὸ μὲν (ἓν εἶδος, μέρος) λέγω εἰκὸς (εἶναι) ὀνομάζειν ἕρκος, ὅτι (= διότι) . . . . . ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ προτάσει δὲν συμβιβάζονται ἀμφότερα τὰ ἑπόμενα, τὸ *πᾶν ὅσον* καὶ τὸ *περιέχον*, πρέπει νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι ἡ πρότασις προῆλθεν ἐκ συμφύσεως δύο προτάσεων· 1) ὅτι πᾶν ὅσον ἄν . . . εἴργῃ· καὶ 2) ὅτι ἕνεκα κωλύσεως εἴργει τι περιέχον. Μέρος τῆς μιᾶς προτάσεως καὶ μέρος τῆς ἑτέρας συναπετέλεσαν τὴν τρίτην ταύτην (= τὸ μὲν (ἓν εἶδος) λέγω ὅτι εἶναι εὔλογον νὰ ὀνομάζωμεν περίφραγμα, διότι περικλείει περιοχήν τινα καὶ φράσσει ὅσον μέρος δύναται, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν φυγὴν (τοῦ θηράματος).

222 B. *Θὲς δὲ ὅπῃ χαίρεις, εἴτε μηδὲν τιθεὶς ἥμερον, εἴτε ἄλλο μὲν ἥμερόν τι, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄγριον, εἴτε ἥμερον μὲν λέγεις αὐτὸν ἄνθρωπον, ἀνθρώπων δὲ μηδεμίαν ἡγῇ θήραν.*

Ὁ Cobet μετατυποῖ τὸ *τιθεὶς* εἰς *τιθεῖς*, ὅπερ εἶναι δεύτερον πρόσωπον, ὡς ἐκ ῥήματος *τιθέω* =ῶ. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος σχηματισμὸς εἶναι μεταγενέστερος ἀπαν-

τῶν παρὰ Λουκιανῷ. — Ὅρα τὴν ἀνώμαλον σύνταξιν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον εἴτε συντάσσεται μετὰ μετοχῆς τὸ δὲ δεύτερον μετὰ ῥήματος (λέγεις). — Περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ζῷον ὁ Πλάτων παρατηρεῖ «*ἄνθρωπος δέ, ὥς φαμεν, ἥμερον, ὅμως μὴν παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὸν καὶ φύσεως εὐτυχοῦς θεότατον ἡμερώτατόν τε ζῷον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον, ὁπόσα φύει γῆ*» (Νόμ. 766 A).

Ἐξήγησις· ἀλλὰ (σὺ) πάρε το, ὅπως θέλεις, εἴτε παραδέχεσαι ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε ἥμερον, εἴτε παραδέχεται ὅτι ἄλλα ζῷα εἶναι ἥμερα ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶναι ἄγριος, εἴτε πάλιν παραδέχεσαι ὅτι εἶναι μὲν ὁ ἄνθρωπος ἥμερος, ἀλλ' ὅμως δὲν παραδέχεσαι ὅτι ὑπάρχει κυνήγιον ἀνθρώπων.

223 d. *τὸ δὲ γε ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην πόλιν διαλλάττον ὠνῇ τε καὶ πράσει ἐμπορική ;*

τὸ δέ γε (ἐνν. εἶδος τῆς μεταβλητικῆς)—*διαλλάττον*, οὕτω γράφουσιν οἱ νεώτεροι ἐκδόται κατὰ τὸν κώδικα W. Πλὴν ἀλλ' οἱ πλείονες κώδικες (B. T. Y) παραδίδουσι τὸ μέσον διαλλαττομένων (γρ. διαλλαττόμενον), ὅπερ νομίζομεν ὀρθότερον· διότι τὸ μέσον, εἰ καὶ ἄνευ προθέσεως, ἀπαντᾷ ὀλίγῳ κατωτέρῳ : «. . διὰ νομίσματος ἀλλάττεται». Τὸ κάμνω δηλαδὴ ἀνταλλαγὰς ἐλέγετο εἴτε *ἀνταλλάττω* εἴτε, ὡς μέσον, *ἀνταλλάττομαι, ἀλλάττομαι—ἐμπορική* (ἐνν. *οὐ προσαγορεύεται*). (= τὸ δὲ εἶδος ἐκεῖνο (τῆς *μεταβλητικῆς*, δηλαδὴ τῆς μεταπωλούσης ἐμπορίας), τὸ ὁποῖον προβαίνει εἰς ἀνταλλαγὰς δι' ἀγοραπωλησιῶν (*ὠνῇ τε καὶ πράσει*), ἐνῷ μετακινεῖται ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, δὲν ὀνομάζεται *ἐμπορική ;*)

Διεκρίνοντο οἱ *κάπηλοι* ἀπὸ τῶν *ἐμπόρων*· ἐκεῖνοι μὲν ἤσκουν τὴν ἐμπορίαν παραμένοντες ἐν τῇ ἀγορᾷ μόνον, οὗτοι δὲ μετέβαινον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Πβλ. Πολ. 371 d. Γοργ. 517 d.

(συνέχ.). *τῆς δ' ἐμπορικῆς ἆρ' οὐκ ᾐσθήμεθα ὅτι τὸ μὲν ὅσοις τὸ σῶμα τρέφεται καὶ χρῆται, τὸ δὲ ὅσοις ἡ ψυχή, πωλοῦν διὰ νομίσματος ἀλλάττεται ;*

Τὸ *καὶ χρῆται* προέρχεται ἐξ ἐπιτυχοῦς διορθώσεως τοῦ Heindorf ἀντὶ τοῦ παραδεδομένου *κέχρηται* – *ὅσοις*, δὲν λέγει *οἷς*, διότι ἀποβλέπει εἰς τὸ πλῆθος.— Σύμπλεκε ὧδε οὐκ ᾐσθήμεθα ἄρα ὅτι τὸ μὲν τῆς ἐμπορικῆς ἀλλάττεται πωλοῦν διὰ νομίσματος (ἐκεῖνα) ὅσοις τρέφεται καὶ χρῆται τὸ σῶμα, τὸ δὲ (ἀλλάττεται ἐκεῖνα), ὅσοις ἡ ψυχὴ (τρέφεται καὶ χρῆται ;) (= δὲν παρετηρήσαμεν ἄρά γε ὅτι τὸ μὲν ἓν μέρος (εἶδος) τῆς ἐμπορικῆς ἀνταλλάσσει διὰ πωλήσεως ἀντὶ χρημάτων ἐκεῖνα τὰ πράγματα, διὰ τῶν ὁποίων τρέφεται καὶ τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ τὸ σῶμα· τὸ δὲ ἄλλο (εἶδος ἀνταλλάσσει ἐκεῖνα), διὰ τῶν ὁποίων τρέφεται καὶ τὰ ὁποῖα χρησιμοποιεῖ ἡ ψυχή ;).

224 A. *Μουσικήν τε τοίνυν συνάπασαν λέγωμεν, ἐκ πόλεως ἑκάστοτε εἰς πόλιν ἔνθεν μὲν ὠνηθεῖσαν, ἑτέρωσε δὲ ἀγομένην καὶ πιπρασκομένην, καὶ γραφικὴν καὶ θαυματοποιικὴν καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν παραμυθίας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν ἀχθέντα καὶ πωλούμενα, τὸν ἄγοντα καὶ πωλοῦντα μηδὲν ἧττον τῆς τῶν σιτίων καὶ ποτῶν κράσεως ἔμπορον ὀρθῶς ἂν λεγόμενον παρασχεῖν.*

Ἡ ἀσυνήθως μακροτάτη αὕτη πρότασις εἶναι ἀπελπιστικῶς δυσοικονόμητος καὶ δυσερμήνευτος. Ἡ παράδοσις τῶν χειρογράφων εἶναι σύμφωνος, μὴ ἐμφανίζουσα διαφοράς, πλὴν ὅτι ἀντὶ τοῦ ἐν τέλει *παρασχεῖν*, κώδικές τινες ἔχουσι *παρέχειν*. Οἱ ἐκδόται δὲν μεταβάλλουσι τὸ κείμενον, μόνον δὲ ὁ Burnet ἐγκλείει ὡς περιττὸν ἐν ἀγκύλαις τὸ [καὶ πιπρασκομένην]. Οἱ ἐκδόται πάντες, καθ' ὅσον

ἡμεῖς γε γινώσκομεν, ἀρκοῦνται εἰς παραφράσεις, ἃς ὑπεμφαίνουσι τὰ συμφραζόμενα, οὐδεὶς δὲ ἐπεχείρησε νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰς πολλαχοῦ τοῦ κειμένου ἐμφανιζομένας ὡς παραδόξους «ἀσυναρτήτους ἀνωμαλίας». Τῆς τοιαύτης συνήθους μέν, ἀλλ' ἥκιστα ὀρθῆς μεθόδου ἡμεῖς ἀποκλίνοντες καὶ σφόδρα ταύτην ἀποδοκιμάζοντες, ἐπεχειρήσαμεν τὸ μὲν κείμενον, ὡς οἷόν τε πιστότερον νὰ ἀποδίδωμεν, παρέχωμεν δὲ εὔλογον ἢ τοὐλάχιστον εὐλογοφανῆ ἐξήγησιν τῶν παραδόξων τῆς συντάξεως ἀνωμαλιῶν, ἃς πάντες ἐν σιγῇ παρέρχονται.

Οὕτω καὶ τὴν προκειμένην δύσκολον μακροτάτην πρότασιν παραφράζουσι παροῶντες καὶ μηδὲν λέγοντες περὶ τοῦ ἐν τέλει ἀπαρεμφάτου. Ἡ ἐξάρτησις αὐτοῦ — ἡ μόνη δυνατὴ — ἐκ τοῦ *λέγωμεν*, δὲν εὐοδοῦται ὑπὸ τοῦ νοήματος. Μετὰ πολλὴν βάσανον οὐδεμίαν εὕρομεν δυνατὴν σύνταξιν τοῦ κειμένου, ὡς τοῦτο ἡμῖν παρεδόθη. (Εἶναι τὸ *μόνον* χωρίον τοῦ προκειμένου διαλόγου, οὗ δὲν κατωρθώσαμεν νὰ εὕρωμεν ποιάν τινα διασάφησιν ἄνευ διορθώσεως). Οὐδενὸς δὲ τρόπου θεραπείας ἐξευρεθέντος, οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπετο ἢ ἡ δυσάρεστος ἀλλ' ἅμα ἀπαραίτητος εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐπέμβασις τῆς κριτικῆς ἐγχειρήσεως καὶ τομῆς. Διορθοῦμεν λοιπὸν τὸ ἐν τέλει «ὀρθῶς ἂν λεγόμενον» μετατυποῦντες εἰς *ὀρθῶς ἂν λέγοιμεν* καὶ ἐγκλείομεν ἐν ἀγκύλαις τὸ ἀπαρέμφατον *παρασχεῖν* ἢ *παρέχειν* ὡς ἀναιτιολόγητον. Ἐπὶ τούτοις θέτομεν μετὰ τὴν λέξιν *πωλούμενα* ὑπόστιξιν, οἵαν ἀπαιτεῖ τὸ νόημα. Τοιουτοτρόπως ἡ μακροτάτη περίοδος διαιρεῖται εἰς δύο ἡμίκωλα, ὧν ἑκάτερον παρέχει εὔλογον νοῦν. Τὸ μὲν πρῶτον λέγει περὶ τῆς μουσικῆς καθόλου καὶ περὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν τῶν ὑπηρετικῶν τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ δεύτερον χαρακτηρίζει τοὺς πωλοῦντας πάντα τὰ τοιαῦτα εἴδη ὡς μηδὲν διαφέροντας τῶν ἐμπόρων τροφίμων καὶ ποτῶν.

Τὸ ὅλον ἑρμηνεύομεν ὡς ἑξῆς: (τὸ εἶδος τῆς ἐμπορικῆς τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν ψυχὴν) [1] ἃς τὸ ὀνομάζωμεν μουσικὴν καθόλου (γενικῶς), ἡ ὁποία ἀφ' ἑνὸς μὲν μεταφερομένη κατὰ καιροὺς ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἀγοράζεται, ἀφ' ἑτέρου δὲ (προσυπακούεται: χωρὶς νὰ μεταφέρεται, ἀλλ' ἐνῷ μένει ἐν τῇ πόλει) ἀγοράζεται καὶ πωλεῖται -ἃς προσθέσωμεν (*καὶ*) τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν ταχυδακτυλουργικὴν καὶ ἄλλα εἴδη (ὑπηρετικὰ) τῆς ψυχῆς, ἄλλα μὲν πρὸς ἀνακούφισιν, ἄλλα δὲ χάριν σπουδῆς φερόμενα καὶ πωλούμενα· τὸν φέροντα (λοιπὸν) καὶ πωλοῦντα (τὰ εἰρημένα) ὀρθῶς δυνάμεθα νὰ ὀνομάζωμεν *ἔμπορον* ὄχι ὀλιγώτερον (δηλαδὴ ἐξ ἴσου καλῶς ὅπως καὶ τὸν ἔμπορον τροφίμων καὶ ποτῶν).

Ἐν ἄλλοις λόγοις ὁ ἐνταῦθα λέγων (ὁμιλῶν) Ξένος ἀπαριθμεῖ τὰ εἴδη τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἀφορῶντος εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ψυχῆς (τ.ἔ. τὴν μουσικήν, τὴν γραφικὴν καὶ ἄλλα), ἀποφαίνει δὲ τοὺς πωλοῦντας ταῦτα ὡς *κοινοὺς* ἐμπόρους.

Οὕτω διὰ τῆς ἡμετέρας διορθώσεως τὸ κείμενον εὑρίσκει εὔλογον ἀποκατάστασιν καὶ παρέχει πρόσφορον νόημα.

224 E. ***καὶ τὸ κτητικῆς ἄρα μεταβλητικόν, ἀγοραστικόν, καπηλικὸν εἴτε αὐτοπωλικόν, ἀμφοτέρως, ὅ,τι περ ἂν ᾖ περὶ τὰ τοιαῦτα μαθηματοπωλικὸν γένος, ἀεὶ σὺ προσερεῖς, ὡς φαίνῃ, σοφιστικόν.***

Μεταβλητικὸς εἶναι ὁ ἀνταλλακτικός, ὁ ἁρμόδιος εἰς ἀνταλλαγήν· μεταβλητικὴ (τέχνη) εἶναι ἡ ἐμπορία, τὸ ἐμπόριον. Πβλ. ἀνωτ. 223 d. *-καπηλικὸν εἴτε αὐτοπωλικὸν* = (εἴτε) καπηλικὸν εἴτε αὐτοπωλικὸν (μέρος), δηλαδὴ εἴτε τὰ πωλούμενα προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς εἴτε εἶναι ἔργα αὐτοῦ τούτου τοῦ πωλοῦντος—*ὅ,τι περὶ τὰ τοιαῦτα*, προσυπακούεται *ὄν*, ὅτι εἶναι σχετικὸν πρὸς τὰ τοιαῦτα—*ἀμφοτέρως*, καὶ κατὰ τοὺς δύο τρόπους λαμβανόμενον (τὸ ἀγοραστικὸν) — *μαθηματοπωλικὸν*

1) Τοῦτο νοεῖται ἐκ τῶν προηγουμένων.

γένος, τάξις (εἶδος) τέχνης πωλούσης γνώσεις τουτέστιν, ἡ σοφιστική. (= καὶ τῆς κτητικῆς ἄρα τέχνης τὸ ἀνταλλακτικὸν εἶδος, τὸ ἀγοραστικόν, εἴτε εἶναι καπηλικὸν εἴτε αὐτοπωλικόν, καὶ κατὰ τοὺς δύο τρόπους λαμβανόμενον, — ὅ,τι λοιπὸν σχετικὸν ὂν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀποτελεῖ τὸ γένος (τὴν κατηγορίαν) τῆς τέχνης τῆς πωλούσης γνώσεις, θὰ τὸ ὀνομάζῃς σὺ πόντοτε, καθὼς εἶναι φανερόν, σ ο φ ι σ τ ι κ ό ν).

225 A. *οὐκ ἀπὸ τρόπου τοίνυν ἐστί διαιρεῖν αὐτὴν δίχα.*

οὐκ ἀπὸ τρόπου ἐστι (*ἢ ἔχει*)· ἡ φράσις *ἀπὸ τρόπου* σημαίνει τὸ ἀπρεπῶς, ἀναρμόστως. Πβλ. Φίλ. 34 A «οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι ἄν», Φαιδρ. 278 d. Θεαίτ. 143 C. Ἀντίθετος εἶναι ἡ φράσις *κατὰ τρόπον* = πρεπόντως, ἁρμοδίως, (= Λοιπὸν εἶναι πρέπον νὰ διαιρέσωμεν αὐτὴν (τὴν ἀγωνιστικὴν) εἰς δύο μέρη.

225 B. *τῷ δὲ λόγοις πρὸς λόγους τί τις . . . ἄλλο εἴπῃ πλὴν ἀμφισβητητικόν;*

Σύντασσε· τῷ δὲ (μέρει τῆς μαχητικῆς τῷ γιγνομένῳ) λόγοις πρὸς λόγους τί ἄλλο τις εἴπῃ πλὴν (= ἢ) ἀμφισβητητικόν; — κώδικες πολλοὶ ἔχουσιν *ἀμφισβητικόν*, εἶναι δὲ ἀμφισβητητικὸς ὁ ἐριστικός, φιλόνικος. Πβλ. κατωτ. 232 d «ποιεῖν ἀμφισβητητικούς». 226 a «ἀμφισβητητικῆς (τέχνης)» (= εἰς ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶδος τῆς μαχητικῆς, τὸ ὁποῖον διεξάγεται μὲ λόγους πρὸς λόγους, ποῖον ἄλλο ὄνομα νὰ δώσῃ τις παρὰ (ὄνομα) ἐριστικόν; (δηλαδὴ νὰ τὸ ὀνομάσῃ λογομαχητικήν).

225 C. *τοῦ δὲ ἀντιλογικοῦ τὸ μὲν ὅσον περὶ τὰ συμβόλαια ἀμφισβητεῖται μέν, εἰκῇ δὲ καὶ ἀτέχνως περὶ αὐτὸ πράττεται, ταῦτα θετέον μὲν εἶδος, ἐπεί περ αὐτὸ διέγνωκεν ὡς ἕτερον ὂν ὁ λόγος . . .*

τὸ μὲν (ἐνν. μέρος) — *συμβόλαια εἶναι* αἱ συμφωνίαι, τὰ ὁμόλογα, αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ — τὸ *ἀμφισβητεῖται* κεῖται πολλάκις ἀπροσώπως· λέγεται δὲ *ἀμφισβητεῖται περί τι ἢ περί τινος*· (ἐγείρεται ἀμφισβήτησις περί τι ἢ περί τινος). *ὅσον περὶ τὰ συμβόλαια ἀμφισβητεῖται*, ὅσον μέρος ἀφορᾷ εἰς τὰ συμβόλαια καὶ διεγείρει ἀμφισβητήσεις, δηλαδὴ τὸ ἀφορῶν εἰς τὰ διαφιλονικούμενα συμβόλαια. — *πράττεται*, ἐκτελεῖται, διεξάγεται — *ταῦτα θετέον*, οὕτω φέρεται ἐν ταῖς νεωτέραις ἐκδόσεσιν. Ἀλλὰ τί θέλει ἐνταῦθα τὸ *ταῦτα*; Πρόκειται περὶ τοῦ *μέρους* τοῦ ἀντιλογικοῦ *ὅσον* ἀμφισβητεῖται καὶ περὶ *αὐτὸ* πράττεται . . . καὶ ὁ λόγος *αὐτὸ* διέγνωκεν· λοιπὸν *τοῦτο* θετέον εἶδος. Εἶναι προφανὴς ἡ ἀνάγκη τῆς διορθώσεως τοῦ «ταῦτα» εἰς *τοῦτο*, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐν ἀρχῇ ὑπονοούμενον *μέρος*.

Ἐξήγησις· τῆς δὲ ἀντιλογικῆς τέχνης τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ εἰς τὰ συμβόλαια καὶ διεγείρει ἀμφισβητήσεις, γίνεται δὲ ἡ διεξαγωγὴ αὐτοῦ τυχαίως (ὅπως τύχῃ) καὶ ἀτέχνως (ἄνευ τέχνης), *τοῦτο* πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς (ἴδιον) εἶδος, ἀφοῦ ἡ συζήτησις (*ὁ λόγος*) τὸ διέκρινεν ὡς διαφορετικόν.

225 d. *Δοκῶ μὴν τό γε δι' ἡδονὴν τῆς περὶ ταῦτα διατριβῆς ἀμελὲς τῶν οἰκείων γιγνόμενον, περὶ δὲ τὴν λέξιν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκουόντων οὐ μεθ' ἡδονῆς ἀκουόμενον καλεῖσθαι κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν οὐχ ἕτερον ἀδολοσχικοῦ.*

Τὸ *μὴν* ὁ Heindorf διορθοῖ εἰς *μὲν* — *τὸ δέ γε*, ἐνν. τὸ μέρος τοῦ ἀντιλογικοῦ. Ἡ σύνταξις ἔχει ὧδε· ἐκ τοῦ *δοκῶ* (= νομίζω) ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον *καλεῖσθαι*, οὗ ὑποκείμενον εἶναι *τὸ δ' ἡδονὴν . . . γιγνόμενον, περὶ δὲ τὴν λέξιν . . . οὐ μεθ' ἡδονῆς ἀκουόμενον*, κατηγορούμενον δὲ εἶναι τὸ *οὐχ ἕτερον ἀδολεσχικοῦ*. Μετὰ τὸ *δοκῶ* φαίνεται βεβαίως παρέλκον τὸ *κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν* — *ἀδολεσχικὸν* (*μέρος*, εἶδος, γένος), ἀργολόγον, φλύαρον, (= νομίζω ἀληθῶς ὅτι τὸ γένος ἐκεῖνο τῆς ἐριστικῆς τέχνης, τὸ ὁποῖον ἀπὸ εὐχαρίστησιν νὰ

ἀσχολῆται μὲ αὐτὰ παραμελεῖ τὰς οἰκογενειακάς του ὑποθέσεις, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὸ ὕφος τοῦ λόγου (τὸ λεκτικὸν) δὲν ἀκούεται εὐχαρίστως ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους ἀκροατάς, — ἔχω τὴν γνώμην (λοιπὸν) ὅτι δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ μὲ ὄνομα διαφορετικὸν ἀπὸ τὸ τοῦ φλυάρου).

Ἀνάγκη προσοχῆς, διότι ἐνταῦθα ἡ λέξις *ἀδολεσχία* δὲν ἔχει ἐπ' ἀληθείας κακὴν σημασίαν, ἀλλὰ λέγεται ἐφ' ἧς ἐννοίας μετεχειρίζοντο τὴν λέξιν οἱ ῥήτορες θέλοντες νὰ μιμηθῶσι τοὺς φιλοσόφους, οὓς παρίστων ὡς «ἀδολέσχους καὶ μετεωρολόγους». Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐπαναλαμβάνει ὁ Πλάτων πολλαχοῦ, μετά τινος εἰρωνείας, ὡς διαβλητικὰς κατὰ τῆς φιλοσοφίας προφερομένας ὑπὸ τῶν ῥητόρων. Οὕτως ἐν Φαίδρῳ (270 A) λέγεται «πᾶσαι ὅσαι μεγάλαι τῶν τεχνῶν προσδέονται *ἀδολεσχίας καὶ μετεωρολογίας* φύσεως πέρι. τὸ γὰρ *ὑψηλόνουν τοῦτο καὶ πάντῃ τελεσιουργὸν ἔοικεν ἐντεῦθεν*· [δηλαδὴ ἐκ τῆς λεγομένης ἀδολεσχίας καὶ μετεωρολογίας] ποθεν εἰσιέναι[1]». Πβλ. Παρμ. 135d «ἕλκυσον δὲ σεαυτὸν καὶ γύμνασαι μᾶλλον διὰ τῆς *δοκούσης ἀχρήστου εἶναι καὶ καλουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσχίας*, ἕως ἔτι νέος εἶ». Πολιτ. 299 B. Κρατ. 401 B. Πολ. 488 E.

Πρόκειται λοιπὸν ἐνταῦθα περὶ τῆς *διαλεκτικῆς* καὶ τῶν διαλεκτικῶν, οἵτινες ὑπὸ πόθου τῆς ἀληθείας ἠμέλουν τῶν οἰκείων πραγμάτων καὶ ἠσχολοῦντο περὶ σπουδαιότερα, ἠκούοντο δὲ ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ἀφιλοσοφήτων οὐχί ἡδέως. Ἡ διαλεκτικὴ ἀποτελεῖ, ὡς εἶπε ἀνωτέρω, εἶδος *χρηματοφθορικόν*, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σοφιστικήν, ἥτις εἶναι εἶδος *χρηματιστικόν*. Ἐριστικοὶ τρόπον τινὰ εἶναι καὶ οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ σοφισταί, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐκεῖνοι μὲν ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἐζημιοῦντο ἐκ τῆς παραμελήσεως τῶν οἰκείων πραγμάτων, οὗτοι δὲ διαστρέφοντες τὴν ἀλήθειαν ἀπέβλεπον μόνον εἰς τὸν χρηματισμόν.

225 E. *τούτου τοίνυν τοὐναντίον, ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἐρίδων χρηματιζόμενον, ἐν τῷ μέρει σὺ πειρῶ νῦν εἰπεῖν.*

τοὐναντίον, τὸ ἐναντίον (μέρος) τούτου, τὸ χ ρ η μ α τ ι ζ ό μ ε ν ο ν, τουτέστι κτώμεν ον χρήματα. Πβλ. «χρηματίζοιντο μὲν ἂν ἧττον ἀναιδῶς ἐν τῇ πόλει» (Πολ. 556 B). Γοργ. 452 E, 467d. κ.ἄ.) — *λέγειν ἐν τῷ μέρει*, ὁμιλεῖν διαδοχικῶς, ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρά. Πβλ. Γοργ. 462 A, ἐν τῷ μέρει ἐρῶν τε καὶ ἐρώμενος. Πρωτ. 341 d). (= τὸ ἐναντίον λοιπὸν ἀπ' αὐτὸ εἶδος, τὸ ὁποῖον κερδίζει χρήματα ἀπὸ τὰς ἰδιωτικὰς φιλονικίας, προσπάθησε τώρα σὺ μὲ τὴν σειράν σου νὰ ὀνομάσῃς).

(συνέχ.). *καὶ τί τις ἂν αὖ εἰπὼν ἕτερον οὐκ ἐξαμάρτοι πλήν γε τὸν θαυμαστὸν πάλιν ἐκεῖνον ἥκειν αὖ νῦν τέταρτον τὸν μεταδιωκόμενον ὑφ' ἡμῶν σοφιστήν;*

Τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ *τί* εἶναι προσθήκη, ὑπὸ τοῦ Heindorf γενομένη, ἥτις καὶ ἐγένετο ἀποδεκτὴ — τὸ *εἰπὼν* εἶναι μετοχὴ ὑποθετικὴ (= *εἴ τις εἴποι*) — τὸ *πλὴν* ἰσοδυναμεῖ τῷ *ἢ* καὶ ἀναφέρεται εἰς τὸ *ἕτερον* — ὑποκείμενον τοῦ *ἥκειν* εἶναι τὸ *τὸν . . . σοφιστὴν—μεταδιώκω* σημαίνει τὸ παρακολουθῶ ἐκ τοῦ πλησίον (*ἐκ ποδὸς ἕπομαι*), τρέχω ὅπως προφθάσω τινά. Πβλ. Φίλ. 47 B. καὶ ταύτας (τὰς ἡδονὰς) . . . ἀεὶ μεταδιώκει». 23 E. 32d. 44d. κ.ἄ.— *Θαυμαστόν*, λέγεται εἰρωνικῶς — *τέταρτον*, τετάρτην φορὰν — ὅρα τὴν ἐπανάληψιν *αὖ αὖ πάλιν*.— (= καὶ τί ἄλλο πάλιν ἂν ἔλεγέ τις, δὲν θὰ ἔκαμνε λάθος παρὰ ὅτι πάλιν διὰ τετάρτην φορὰν ἐμφα-

---

1) Ἡ λεγομένη καὶ δῆθεν οὖσα «*ἀδολεσχία καὶ μετεωρολογία*» ἐπάγεται κατὰ τὸν Πλάτωνα τὸ *ὑψηλόνουν* καὶ *τελεσιουργόν*.

νίζεται τώρα ὁ ἀξιοθαύμαστος ἐκεῖνος σοφιστής, τὸν ὁποῖον παρακολουθοῦμεν ἐκ τοῦ πλησίον;).

226 A. *Οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὸ χρηματιστικὸν γένος . . .* (ἐστιν) *ὁ σοφιστής.*

Ὁ *σοφιστὴς* κεῖται ἀντὶ τοῦ *σοφιστική*· οὕτω ἡ σοφιστικὴ εἶναι πράγματι τὸ σοφιστικὸν γένος, οὗ ὁ σοφιστὴς ἁπλῶς ὁ ἀντιπρόσωπος. (= οὐδὲν ἄλλο εἶναι ὁ σοφιστὴς παρὰ τὸ χρηματιστικὸν εἶδος τῆς ἐριστικῆς τέχνης).

226 A. *Ὁρᾷς οὖν ὡς ἀληθῆ λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον, καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτόν;*

Ὁ κῶδιξ W ἔχει τὸ *θηρίον τοῦτο* — ὁ Cobet γράφει *θατέρᾳ* ἀντὶ τοῦ *τῇ ἑτέρᾳ* — ἡ γραφὴ *ληπτὸν* εἶναι ὀρθοτέρα τῆς *ληπτέον*, διότι δηλοῖ τὸ φύσει γινόμενον.— Σύμπλεκε ὧδε· . . . ὡς ἀληθῆ λέγεται τὸ εἶναι ποικίλον τοῦτο τὸ θηρίον· τὸ δὲ *ὡς ἀληθῆ λέγεται* ἰσοδυναμεῖ τῷ ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἃ λέγεται. Ἡ ἑπομένη ἀπαρεμφατικὴ ἔκφρασις εἶναι τὸ λογικὸν ὑποκείμενον, κατηγορούμενον δὲ τὸ *ἀληθῆ*, ἀνθ' οὗ προσεδοκᾶτο τὸ *ἀληθὲς* (ἅτε ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἀπαρέμφατον) Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀνωμαλία ἔχει παρεμφερῆ παραδείγματα. Πβλ. Μεν. 98 B «καὶ *τοῦτο* δοκεῖς μοι ἀληθῆ λέγειν. Λαχ. 186 A «τοῦτο μὲν ἀληθῆ λέγεις. Ἡ παράδοξος αὕτη σύνταξις προῆλθε πιθανῶς, νομίζομεν, ἐκ τούτου, ὅτι ἐν τῇ καθ' ἡμέραν συνηθείᾳ ἐλέγετο συχνάκις *ταῦτα ἀληθῆ*· κατ' ἀναλογίαν δὲ τούτου ἐλέχθη τὸ καὶ *τοῦτο ἀληθῆ*.

Ὁ σοφιστὴς ὀνομάζεται προσφυῶς *θηρίον ποικίλον*, θηρίον δηλονότι ἔχον πολλὰς μορφὰς συνηνωμένας εἰς μίαν, ὡς ἦτο ἡ Χίμαιρα καὶ ἡ Σκύλλη καὶ ὁ Κέρβερος. Πβλ. Πολ. 588 B C «θηρίου ποικίλου καὶ πολυκεφάλου». καὶ 589 B — *οὐ τῇ ἑτέρᾳ* (τ.ἔ. χειρὶ) *ληπτὸν* = μὴ δυνάμενον νὰ συλληφθῇ διὰ τῆς μιᾶς (μόνον) χειρός.

Ἐξήγησις· βλέπεις λοιπὸν ὅτι εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον ὅτι τὸ θηρίον τοῦτο εἶναι πολύμορφον καί, ὅπως λέγει ἡ παροιμία, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συλληφθῇ διὰ τῆς μιᾶς (μόνον) χειρός;

226 A B. *Χρὴ γὰρ οὖν, καὶ κατὰ δύναμίν γε οὕτω ποιητέον, τοιόνδε τι μεταθέοντας ἴχνος αὐτοῦ.*

γὰρ οὖν, βεβαίως, ἐννοεῖται — *μεταθέοντας*, κατ' αἰτιατικὴν διότι ἀναφέρεται λογικῶς εἰς τὸ *ἡμᾶς* τὸ λανθάνον ἐν τῷ *ποιητέον*· μ ε τ α θ έ ω δὲ σημαίνει τὸ τρέχω ὄπισθέν τινος, διώκω, κυνηγῶ, ἰδίως ἐπὶ τῶν κυνῶν — *τοιόνδε τι* εἶναι κατηγορούμενον τοῦ ἴχνος· τὸ ἴχνος εἶναι τοιοῦτό τι, ἐπεξηγούμενον διὰ τῶν ἑπομένων. (= Βεβαίως πρέπει, καὶ ὅσον εἶναι δυνατὸν τοῦτο πρέπει νὰ πράξωμεν τρέχοντες ὄπισθεν καὶ ζητοῦντες τὸ ἴχνος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον εἶναι τοιοῦτό τι).

(συνέχ.). *τῶν οἰκετικῶν ὀνομάτων καλοῦμεν ἄττα που;*

Ἡ φράσις αὕτη νοεῖται ὡς σύμμειξις δύο προτάσεων· 1) τῶν οἰκετικῶν ὀνομάτων *ἔστιν ἄττα που* καὶ 2) τῶν ὀνομάτων *καλοῦμεν* ἄττα που οἰκετικά. Ἐκ τῆς συμφύρσεως ἀμφοτέρων προέκυψεν ἡ προκειμένη πρότασις. Ὁ νοῦς εἶναι ὅδε· ὑπάρχουσιν ἆρά γε ὀνόματά τινα, δηλοῦντα οἰκιακὰς ὑπηρεσίας;

226 C. *Τὸ ποῖον αὐτῶν πέρι βουληθεὶς δηλῶσαι παραδείγματα προθεὶς ταῦτα κατὰ πάντα ἤρου;*

Σύντασσε ὧδε, τὸ ποῖον βουληθεὶς δηλῶσαι περὶ αὐτῶν ἤρου προθεὶς ταῦτα παραδείγματα κατὰ πάντων;—*ἤρου*, ἀόρ. ἠρόμην, -ου τοῦ ῥ. ἐρωτῶ (= ἠρώτησας) — *προτίθημί τι παράδειγμα*, προβάλλω τι ἢ χρησιμοποιῶ τι ὡς παράδειγμα

Λέγεται καὶ *χρῶμαι παραδείγματι*. Πβλ. Πολ. 500 Ε. «οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι ζωγράφοι». Τίμ. 28 Β.—*κατὰ πάντων*, ἀναφέρεται εἰς τὸ *παραδείγματα* καὶ σημαίνει τὸ παραδείγματα διὰ πάντα, ἰσχύοντα ἐπὶ πάντων. Πβλ. Φαῖδρ 260 Β «συντιθεὶς λγόον, ἔπαινον *κατὰ τοῦ ὄνου*». Δύναται δ' ὅμως νὰ συνταχθῇ καὶ μετὰ τοῦ *ἔρου* διότι, ὡς λέγεται *ζητῶ κατὰ πάντων*. (Μένων 73Α), δύναται νὰ λεχθῇ καὶ *ἐρωτῶ κατὰ πάντων*. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι τὸ *κατὰ πάντων* ἀναφέρεται εἴς τε τὸ προηγούμενον *παραδείγματα* καὶ εἰς τὸ ἀμέσως ἑπόμενον *ἔρου*· διὸ καὶ ἐτέθη μεταξὺ ἀμφοτέρων.

Ἐξήγησις· τί ἠθέλησες περὶ αὐτῶν νὰ φανερώσῃς (νὰ κάμῃς φανερόν, σαφὲς) καὶ ἠρώτησες χρησιμοποιήσας ταῦτα ὡς παραδείγματα ἰσχύοντα ἐπὶ πάντων;

Αὐτ. *Κατὰ τὸν ἐμὸν τοίνυν λόγον ὡς περὶ ταῦτα μίαν οὖσαν ἐν ἅπασι τέχνην ἑ ὸς ὀνόματος ἀξιώσομεν αὐτήν.*

Τὸ *περὶ ταῦτα* καὶ τὸ *ἐν ἅπασι* λέγουσι τὸ αὐτό, διὸ καὶ φαίνεται ὅτι τὸ ἕτερον αὐτῶν παρέλκει. Ἡ συνύπαρξις ἀμφοτέρων προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ πρότασις προῆλθεν ἐκ συμφύρσεως δύο διαφόρων ἀλλὰ ταυτοσήμων προτάσεων· 1) ὡς *περὶ ταῦτα* μίαν οὖσαν... τέχνην καὶ 2) ὡς μίαν οὖσαν *ἐν ἅπασι* τέχνην· (= κατὰ τὸν ἰδικόν μου λοιπὸν ὁρισμόν, ἐπειδὴ ταῦτα πάντα συναποτελοῦσι *μίαν* τέχνην, *ἓν* ὄνομα ἀξίζει νὰ δώσωμεν εἰς αὐτήν).

226 Ε. Εἰς τὸν λόγον τοῦ Ξένου ὅτι πᾶς δύναται νὰ διακρίνῃ διττὸν εἶδος καθαρμῶν ὁ Θεαίτητος παρατηρεῖ· *Ναί, κατὰ σχολήν γε ἴσως· οὐ μὴν ἔγωγε καθορῶ νῦν.*

Τὸ *κατὰ σχολὴν* ἢ *ἐπὶ σχολῆς* ἢ *μετὰ σχολῆς* σημαίνει τὸ ἂν ὑπάρχῃ καιρός, ἂν δοθῇ εὐκαιρία. Ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ εὐκαιρίας, εὐθέτου χρόνου, πρὸς σκέψιν. (= Ναί, ἂν ἔχῃ τις καιρόν, ἴσως· ἀλλ' ἐγὼ τοὐλάχιστον δὲν τὸ βλέπω τώρα).

227 Α. *Τά τε τῶν ζῴων, ὅσα ἐντὸς σωμάτων ὑπὸ γυμναστικῆς ἰατρικῆς τε ὀρθῶς διακρινόμενα καθαίρεται καὶ περὶ τἀκτός, εἰπεῖν μὲν φαῦλα, ὅσα βαλανευτικὴ παρέχεται·*

Τά τε τῶν ζῴων, εἶναι ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν: *ποῖα εἴδη καθάρσεων;* Λοιπὸν εἶναι τὰ εἴδη τῆς καθάρσεως τῶν ἐμψύχων. Ταῦτα καθαίρονται διττῶς κατὰ τὰ δύο μέρη, τ.ἔ. τὸ ἐσωτερικὸν (*ἐντὸς τῶν σωμάτων*) καὶ τὸ ἐξωτερικὸν (*περὶ τἀκτὸς*) — *ὀρθῶς διακρινόμενα*, μετοχὴ τροπικὴ δηλοῦσα τὸ πῶς γίνεται ἡ κάθαρσις, γίνεται δηλαδὴ δι' ὀρθῆς διαλύσεως καὶ ἐκκρίσεως (τῶν περιττῶν καὶ ἐπιβλαβῶν)· μόνον οὕτω νοοῦμεν ἡμεῖς γε τὸ ἐνταῦθα *διακρίνειν* καὶ *διαρίνεσθαι*.

Ὅτι τὸ διακρίνεσθαι σημαίνει τὸ διαλύεσθαι, μαρτυροῦσι καὶ ἄλλα πλατωνικὰ χωρία, οἷον (Τίμ. 49 C (οὕτω ὁρῶμεν) «*ποιούμενον καὶ διακρινόμενον*... γιγνόμενον... πνεῦμα καὶ ἀέρα» αὐτ. 89 Ε «διακρινομένης μὲν οὖν ὑπὸ νόσων τῆς σαρκὸς ἑκάστης — ὁ σύνδεσμος *μὲν* ὁ πρὸ τοῦ ἀπαρεμφάτου, δὲν ἔχει ἀπόδοσιν — *βαλανευτικὴ* (τέχνη), ἡ τέχνη ἡ ἀνήκουσα εἰς τὴν λοῦσιν ἐν βαλανείοις· βαλανεῖον δὲ εἶναι ὁ λουτήρ, ὁ λουτρών. — Ἡ σύνταξις εἶναι ἀνώμαλος, διότι, ἀφοῦ ἐλέχθη ὅτι *τὰ ἐντὸς τῶν σωμάτων καθαίρονται ὑπὸ γυμναστικῆς ἰατρικῆς τε*, ἔπρεπεν ὁμαλῶς νὰ συνεχισθῇ ὁ λόγος διὰ τοῦ «*καὶ τὰ ἐκτὸς ὑπὸ* βαλανευτικῆς». Ἀντὶ τούτου, τὸ δεύτερον μέρος ἀπεσπάσθη καὶ κατέστη ἰδία πρότασις «τὰ περὶ τἀκτός... (καθαίρεται εἴδεσι) ὅσα...».

Ἐξήγησις· εἶναι τὰ εἴδη τῆς καθάρσεως τῶν ἐμψύχων, τὰ ὁποῖα καθαρίζονται ἐσωτερικῶς ὑπὸ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς, διὰ καταλλήλου διαλύσεως καὶ ἐκκρίσεως, ἐνῷ τὰ ἐξωτερικὰ μέρη (τοῦ σώματος), ἔχοντα εὐτελῆ (πρόστυχα) ὀνόματα, καθαρίζονται διὰ μέσων, τὰ ὁποῖα παρέχει ἡ λουτρική.

Μέχρι τοῦδε ὁ λόγος ἦτο περὶ τῆς καθάρσεως τῶν ἐμψύχων, ὑπολείπεται ἡ κάθαρσις τῶν ἀψύχων σωμάτων.

Αὐτ. (συνέχ.). *καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων, ὧν γναφευτικὴ καὶ σύμπασα κοσμητικὴ τὴν ἐπιμέλειαν παρεχομένη κατὰ σμικρὰ πολλὰ καὶ γελοῖα δοκοῦντα ὀνόματα ἔσχεν.*

καὶ τῶν ἀψύχων σωμάτων (ἐνν. ἐστι τὰ εἴδη τῆς καθάρσεως) — *γναφευτικὴ* ἢ *κναφευτικὴ* (τέχνη), ἡ τέχνη τοῦ καθαρίζειν καὶ βάφειν ὑφάσματα — *κοσμητικὴ* (τέχνη), ἡ τέχνη τοῦ ἐνδύεσθαι καὶ κοσμεῖσθαι. Πβλ. Πολιτ. 282 A — τὸ *κατὰ σμικρὰ* εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀνωτέρω (225 C) — *μικρὰ ὀνόματα*, ὀνόματα μηδαμινά, ἀνάξια λόγου, γελοῖα — *ἔσχεν*, γνωμικὸς ἀόριστος. (=καὶ ἔπειτα (εἶναι) τὰ εἴδη τῆς καθάρσεω; τῶν ἀψύχων σωμάτων, περὶ τῶν ὁποίων φροντίζει ἡ βαφικὴ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐξωραϊστικὴ τέχνη καὶ τὰ ὁποῖα ἔχουν πολλὰ ἀνάξια λόγου καὶ γελοῖα θεωρούμενα ὀνόματα).

227A. (συνέχ.). *ἀλλὰ γὰρ τῇ τῶν λόγων μεθόδῳ σπογγιστικῆς ἢ φαρμακοποιίας οὐδὲν ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον τυγχάνει μέλον, εἰ τὸ μὲν σμικρά, τὸ δὲ μεγάλα ἡμᾶς ὠφελεῖ καθαῖρον.*

ἡ τῶν λόγων μέθοδος, ἡ μέθοδος τῆς λογικῆς ἐρεύνης — *σπογγιστικὴ* (τέχνη), ἡ τέχνη τοῦ σπογγίζειν, τοῦ καθαίρειν διὰ σπόγγου — *φαρμακοποιίας*, οὕτω γράφομεν κατὰ τὸν κώδικα W, ἀντὶ τοῦ συνήθους «φαρμακοπίας» — *οὐδὲν ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον*, οὔτε ὀλιγώτερον οὔτε περισσότερον. Πβλ. Πολιτ. 275 C ζητητέοι γε . . . οὔθ' ἧττον οὔτε μᾶλλον — *μέλει τινί*, ἔστι τινὶ φροντίς, φροντίζει τις — *καθαῖρον*, μετοχὴ τροπική.

Σύνταξσε ὧδε· ἀλλὰ γὰρ τυγχάνει μέλον τῇ τῶν λόγων μεθόδῳ οὐδὲν ἧττον οὐδέ τι μᾶλλον σπογγιστικῆς ἢ φαρμακοποιΐας — *τὸ μὲν . . τὸ δέ*, ἀντὶ τοῦ ἐκείνη μὲν . . . αὕτη δέ. (= ἀλλὰ βεβαίως ἡ μέθοδος τῆς λογικῆς ἐρεύνης δὲν φροντίζει (δὲν διαφέρεται) οὔτε ὀλιγώτερον οὔτε περισσότερον περὶ τῆς σπογγιστικῆς, παρὰ περὶ τῆς φαρμακευτικῆς, ἐὰν (ἐπειδὴ) ἐκείνη μὲ τὸ καθάρισμά της μᾶς ὠφελεῖ ὀλίγον, αὕτη δὲ πολύ).

Εἰς τὴν λογικὴν δηλονότι ἔρευναν εἶναι ἀδιάφορος ἡ ποιότης τοῦ ἐρευνωμένου καὶ ἡ ποσότης τῆς παρεχομένης ὠφελείας.

(συνέχ.). *τοῦ κτήσασθαι γὰρ ἕνεκα νοῦν πασῶν τεχνῶν τὸ συγγενὲς καὶ τὸ μὴ συγγενὲς κατανοεῖν πειρωμένη τιμᾷ πρὸς τοῦτο ἐξ ἴσου πάσας, καί . . . . . χαυνότερον.*

Σύμπλεκε· πειρωμένη γάρ, ἕνεκα τοῦ κτήσασθαι νοῦν, κατανοεῖν τὸ συγγενὲς καὶ τὸ μὴ συγγενὲς πασῶν τῶν τεχνῶν τιμᾷ . . . . καὶ οὐδὲν ἡγεῖται θάτερα γελοιότερα τῶν ἑτέρων, οὐδὲν δὲ νενόμικε σεμνότερόν τι (εἶναι) τὸν δηλοῦντα θηρευτικὴν διὰ στρατηγικῆς ἢ (τὸν δηλοῦντα θηρευτικὴν διὰ) φθειριστικῆς, ἀλλὰ (νενόμικε τοῦτον) τὸ πολὺ χαυνότερον.

κτῶμαι νοῦν, πορίζομαι ἔννοιαν, δηλαδὴ σαφῆ γνῶσιν, πλήρη κατανόησιν. Πβλ. Λαχ. 210 B «εἰς ἃ δ' ἂν νοῦν μὴ κτησώμεθα» — *ἕνεκα τοῦ κτήσασθαι νοῦν*, τὸ ἀπαρέμφατον *κτήσασθαι* δηλοῖ τὴν προσπάθειαν (χάριν τῆς προσπαθείας ὅπως ἀποκτήσῃ τις ἀσφαλῆ κρίσιν, τελείαν γνῶσιν.) — *χαῦνος*, εἶναι ὁ χάσκων, ὁ ἀλαζονικός, κενός.

Ἐξήγησις· διότι, ἀφοῦ χάριν ἀποκτήσεως ἐννοίας (σαφοῦς γνώσεως), προσπαθεῖ (ἡ ἐπιστημονικὴ μέθοδος) νὰ κατανοῇ τὴν συγγένειαν καὶ τὴν μὴ συγγένειαν τὴν ὑπάρχουσαν εἰς πάσας τὰς τέχνας, (διὰ τοῦτο) ἐκτιμᾷ, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐξ ἴσου πάσας (τὰς τέχνας) καὶ δὲν νομίζει καθόλου ὅτι κατὰ τὴν

ὁμοιότητα (κατὰ τὴν ἄποψιν τῆς ὁμοιότητος) εἶναι ἡ μία γελοιωδεστέρα τῆς ἄλλης· οὐδὲ νομίζει ὅτι ὁ ἐξηγῶν τὴν τέχνην τοῦ κυνηγίου διὰ τῆς στρατηγικῆς (διὰ τῆς παρομοιώσεως δηλαδὴ ἐκείνης πρὸς τὴν στρατηγικὴν) εἶναι κατά τι σοβαρώτερος ἀπὸ τὸν ἐξηγοῦντα ἐκείνην διὰ τῆς ψειριστικῆς [1] ἀλλὰ τὸ πολὺ (τὸν νομίζει) περισσότερον ἀλαζονικόν.

(συνέχ.). *Καὶ δὴ καὶ νῦν, ὅπερ ἤρου, τί προσεροῦμεν ὄνομα συμπάσας δυνάμεις ὅσαι σῶμα εἴτε ἔμψυχον εἴτε ἄψυχον εἰλήχασι καθαίρειν, οὐδὲν αὐτῇ διοίσει, ποῖόν τι λεχθὲν εὐπρεπέστατον εἶναι δόξει·*

Ὅπερ ἤρου, ἐνν. ἐκεῖνο, ὅπερ ἤρου, (ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠρώτησες) — *εἰλήχασι*, παρακείμ. τοῦ ῥ. *λαγχάνω*, ὅπερ σημαίνει τὸ λαμβάνω διὰ κλήρου ἢ παρὰ θεῶν ἢ τῆς τύχης· ὁρίζομαι ὑπὸ τῆς μοίρας εἴς τι. Σημειωτέον ὅτι κώδικές τινες ἔχουσιν ἀντὶ τοῦ εἰλήχασι τὸ «φασι» — *οὐδὲν αὐτῇ διοίσει*, οὐδὲν διαφέρον ἔσται αὐτῇ (τῇ μεθόδῳ τῶν λόγων)· εἶναι ἀδιάφορον εἰς αὐτήν. (= Καὶ τώρα λοιπόν, ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἠρώτησες, μὲ τί δηλαδὴ ὄνομα νὰ ὀνομάσωμεν ὅλας ὁμοῦ τὰς ἐνεργείας, ὅσαι εἶναι προωρισμέναι νὰ καθαρίζουν τὸ σῶμα, εἴτε ἔμψυχον εἴτε ἄψυχον, (λέγω ὅτι) εἶναι εἰς αὐτὴν (τὴν μέθοδον) ἀδιάφορον ποῖον ὄνομα θὰ φανῇ ἁρμοδιώτερον).

(συνέχ.).· *μόνον ἐχέτω χωρὶς τῶν τῆς ψυχῆς καθάρσεων πάντα συνδῆσαν ὅσα ἄλλο τι καθαίρει.*

ἐχέτω (ἐνν. ἡ μέθοδος) *μόνον* (ἕν)· ἂς κρατήσῃ μόνον (ἓν) ὄνομα — *συνδῆσαν*, μετοχὴ τοῦ ἀορίστου συνέδησα, οὗ ὁ ἐνεστὼς εἶναι *συνδέω* = δένω ὁμοῦ, συνάπτω· ἐνταῦθα ἡ σύναψις ἀναφέρεται εἰς τὰς σημασίας τοῦ ὀνόματος. (= ἂς κρατήσῃ (ἡ μέθοδος) μόνον (ἓν) ὄνομα, τὸ ὁποῖον θὰ συμπεριλάβῃ πάντα ὅσα καθαρίζουν ἄλλο τι (ὅσα δηλοῦν κάθαρσιν, καθάρισμα, οἱουδήποτε ἄλλου πράγματος), πλὴν τῶν καθάρσεων τῆς ψυχῆς). Ἐπιμένει εἰς τοῦτο, διότι θέλει νὰ γίνῃ σαφὴς ἡ διάκρισις τῶν καθάρσεων τοῦ σώματος ἀπὸ τῶν τῆς ψυχῆς.

(συνέχ.). *τὸν γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν καθαρμὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐπικεχείρηκεν ἀφορίσασθαι τὰ νῦν, εἴ γε ὅπερ βούλεται μανθάνομεν.*

ἀφορίζομαι, ἀποκόπτω, ἀποχωρίζω, διακρίνω. Πβλ. Παρμ. 133 B. «εἰ ἓν εἶδος ἕκαστον τῶν ὄντων ἀεί τι ἀφοριζόμενος θήσεις. Νομ. 643 E. 815 C. — *μανθάνομεν*, τὸ ῥ. τοῦτο σημαίνει ἐνταῦθα τὸ ἐννοῶ, καταλαμβάνω. Πβλ. Εὐθυδ. 305 C «ἤδη μανθάνω». Πολ. 332 B κ.ἄ. (= διότι (ἡ μέθοδος) ἔχει ἀναλάβει νὰ διασαφήσῃ καὶ ἀποχωρίσῃ τώρα ἀπὸ τῶν ἄλλων (διαφόρων καθαρμῶν) τὸν καθαρμὸν τῆς διανοίας, ἐὰν τοὐλάχιστον καταλαμβάνωμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θέλει (ἐπιδιώκει ἡ μέθοδος)).

227 d. *καθ' ὁποῖ' ἂν ὑφηγῇ, πειράσομαί σοι συντέμνειν.*

συντέμνω, κάμνω τὴν τομὴν (διαίρεσιν) μετά τινος. Πβλ. Πολιτ. 261 A «ἀλλ' ἐπακολουθῶν σύντεμνε» — *καθ' ὁποῖα* (δηλ. μέρη)· ὁμοίως ἐλέχθη ἀνωτέρω (225 A) «ἐστι διαιρεῖν . . . *καθ' ὁποῖα* λέγε». (= Θὰ προσπαθήσω νὰ κάμω

---

1) Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ τί εἶναι θήρα (κυνήγιον) ὁ μὲν εἷς παραβάλλει αὐτὴν πρὸς τὴν στρατηγικὴν (τὴν κυνηγοῦσαν ἀνθρώπους πολεμίους), ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὴν φθειριστικὴν (τὴν κυνηγοῦσαν ψείρας) Διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν δὲν ὑπάρχει διαφορὰ καὶ προτίμησις τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ παραδείγματος. Ἡ ἐπιστήμη δηλαδὴ δὲν ἀποβλέπει εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ τὴν ἀξίαν οὐδὲ ἀδιαφορεῖ πρὸς τὰ μικρὰ καὶ ἄσημα. Πβλ. Πολιτ. 266d. Παρμ. 130 C d.

τὴν διαίρεσιν μετὰ σοῦ, συμφώνως πρὸς μέρη (διαιρῶν εἰς μέρη), τὰ ὁποῖα σὺ θὰ ὑποδείξῃς).

227 E. *καὶ ψυχῆς ἄρα, καθ' ὅσον ἂν εὑρίσκωμεν κακίας ἀφαίρεσίν τινα, καθαρμὸν αὐτὸν λέγοντες ἐν μέλει φθεγξόμεθα.*

ἐν μέλει = ἐμμελῶς, ἐναρμονίως, τ. ἔ. ὀρθῶς· οὗ ἐναντίον εἶναι τὸ *παρὰ μέλος*. Φίλ. 28 B «ἵνα μηδὲν . . . παρὰ μέλος φθεγξώμεθά τι». Κριτίας 106 B. Νομ. 696 d — Ὁ λόγος εἶναι ἀνώμαλος, οὐχὶ δὲ ἀπεικότως παλαιότερος φιλόλογος (ὁ Stephanus) προέτεινε τὴν μεταβολὴν τοῦ *αὐτὸν* εἰς *αὐτό*. Αἱ προτάσεις εἶναι δύο· 1) καθ' ὅσον λοιπὸν εὑρίσκομεν ὅτι γίνεται κάποια ἐκδίωξις τῆς κακίας ἀπὸ τῆς ψυχῆς, 2) (κατὰ τοσοῦτο) ὀρθῶς θὰ ἀποφανθῶμεν λέγοντες *αὐτὸ* (τὸ πρᾶγμα) καθαρμὸν (τῆς ψυχῆς). Δύναταί τις εὐλόγως νὰ εἰκάσῃ ὅτι ἡ ἀντωνυμία ἀφωμοιώθη πρὸς τὴν πτῶσιν τῆς λέξεως *καθαρμόν*, εἰ καὶ τὸ πρᾶγμα ἀντιβαίνει εἰς τὴν σαφήνειαν τοῦ λόγου. Ὅπως ἂν ἔχῃ, ἡ ἔννοια εἶναι ὅτι ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆς κακίας εἶναι κάθαρσις τῆς ψυχῆς.

228 C. *ὅσα . . . καθ' ἑκάστην ὁρμὴν παράφορα αὐτοῦ* (τοῦ σκοποῦ) *γίγνηται καὶ ἀποτυγχάνῃ . . .*

ὁρμὴ εἶναι ἡ ἐξόρμησις. Τίμ. 25 B «μιᾷ ἐπεχείρησεν ὁρμῇ δουλοῦσθαι». Πολιτ. 273 A. 305 d — *παράφορός τινος*, ὁ παραφερόμενος, κινούμενος μακρὰν ἀπό τινος (τοῦ σκοποῦ). Νόμ. 775 d «σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων». Ἰδὲ κατωτ. *παράφορος σύνεσις*. (= ὅσοι εἰς ἑκάστην ἐξόρμησιν ἐκτρέπονται τοῦ σκοποῦ καὶ ἀποτυγχάνουν . . .). Θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι ὅσοι ἀποτυγχάνουν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, πάσχουν ἀπὸ ἀσυμμετρίαν.

228 C d. *τό γε μὴν ἀγνοεῖν ἐστιν ἐπ' ἀλήθειαν ὁρμωμένης ψυχῆς, παραφόρου συνέσεως γιγνομένης, οὐδὲν ἄλλο πλὴν παραφροσύνη.*

παραφροσύνη, παράφορος σύνεσις, πεπλανημένη γνῶσις, ἑπομένως ψεῦδος. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λ. *παραφροσύνη* παρὰ τὸ «παράφορος σύνεσις» ἀνήκει εἰς τὰς ἀστείας ἐτυμολογίας, ὧν βρίθει ὁ Κρατύλος. — Σύμπλεκε· τὸ . . . ἀγνοεῖν ἐστιν οὐδὲν ἄλλο πλὴν παραφροσύνη ψυχῆς ὁρμωμένης ἐπ' ἀλήθειαν — *παραφόρου συνέσεως γιγνομένης*, γενικὴ ἀπόλυτος, (= ἐνῷ ἡ γνῶσίς της παρεκτρέπεται, ἐκτροχιάζεται, οὕτω δὲ ἀποπλανᾶται τῆς ἀληθείας).

Ἐξήγησις· Βεβαίως ἡ ἄγνοια δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ *παραφροσύνη* (πεπλανημένη γνῶσις) τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἐξορμᾷ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐκτροχιάζεται ἡ γνῶσίς της (ἀποπλανᾶται τῆς ἀληθείας).

Κακῶς νοεῖται συνήθως ἡ λέξις *σύνεσις*· διότι *σύνεσις*, *φρόνησις* δὲν ἔχει ἐνταῦθα ἠθικὴν σημασίαν ἀλλὰ γνωσιολογικήν· σημαίνει δηλαδὴ τὴν γνῶσιν, ὀρθὴν γνώμην. Πβλ. Κρατ. 437 B «τῇ συνέσει ταύτῃ καὶ ἐπιστήμῃ». Μένων. 237 d «ὃ (ζῷον) συνέσει . . . ὑπερέχει τῶν ἄλλων». Πολ. 376 B «*συνέσει τε καὶ ἀγνοίᾳ*» (= γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ) κ.ἄ.

Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν ταύτην *ἄγνοια* εἶναι οὐδὲν ἄλλο ἢ ψεῦδος· καὶ εὐλόγως, διότι τὸ σπουδαιότατον στοιχεῖον τῆς ἀγνοίας εἶναι ἡ δοκησισοφία (229 C), ἡ κυρία δηλαδὴ καὶ πρωτίστη ἀμάθεια, ἥτις προφανῶς εἶναι ψεῦδος.

228 E. *Οὐκοῦν ἐν σώματί γε περὶ δύο παθήματε τούτω δύο τέχνα τινὲ ἐγενέσθην ;*

Ὁ κῶδιξ W ἔχει *ἔν γε τῷ σώματι* — Σύντασσε· οὐκοῦν ἐγενέσθην δύο τινὲ τούτω τέχνα περὶ δύο παθήματε ἐν σώματι — *περὶ παθήματε*, σημαίνει τὴν ἀναφορὰν ἢ τὸ κατά τι, τ.ἔ. ἐν σχέσει πρὸς τὰ παθήματα (τὰς καταστάσεις) — *ἐν*

σώματι, τὰ συμβαίνοντα ἐν τῷ σώματι (= Λοιπὸν δὲν εὑρέθησαν (ἐδημιουργήθησαν) δύο τινὲς τέχναι σχετικαὶ (ἀναφερόμεναι) εἰς δύο καταστάσεις συμβαινούσας ἐντὸς τοῦ σώματος; Ὑπάρχουσι δηλαδὴ δύο τέχναι ὑπηρετοῦσαι εἰς δύο καταστάσεις τοῦ σώματος.

229 B. *τὸ γοῦν εἰκός, ὡς εἰπεῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν.*

τὸ γοῦν εἰκὸς (ἐστι), τοῦτο εἶναι τοὐλάχιστον πιθανὸν — *ὡς εἰπεῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν*, διὰ νὰ εἴπωμεν κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ἀνεξάρτητον. Πβλ. οὕτως εἰπεῖν, συνελόντι εἰπεῖν.

229 B. *τὴν ἄγνοιαν ἰδόντες, εἴ πῃ κατὰ μέσον αὐτῆς τομὴν ἔχει τινά.*

Τὸ *ἰδόντες* εἶναι μετοχὴ ὑποθετικὴ προσδιορίζουσα τὸ νοούμενον ῥῆμα *εὑρήσεις* — *εἴ πῃ . . . ἔχει*, πλαγία ἐρώτησις, νοουμένου τοῦ *σκόπει*· ὑποκείμενον τοῦ *ἔχει* εἶναι ἡ *ἄγνοια*·—*ἔχει τομήν*, ἐπιδέχεται διαίρεσιν. Πβλ. Νόμ. 738 A «πᾶς (ἀριθμὸς) εἰς πάντα εἰς πάσας τομὰς εἴληχεν». (= (θὰ εὕρωμεν λύσιν), ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἄγνοιαν, μήπως αὕτη κάπου εἰς τὸ μέσον ἐπιδέχεται διαίρεσιν (χωρισμόν)). Ἐξεταστέον δηλαδὴ ἂν ἡ ἄγνοια διακρίνεται εἰς μέρη.

229 d. *τί δὲ δὴ τῷ τῆς διδασκαλικῆς ἄρα μέρει τῷ τοῦτο ἀπαλλάττοντι λεκτέον;*

Σύντασσε· τί . . . λεκτέον τῷ μέρει τούτῳ τῆς διδασκαλικῆς τῷ ἀπαλλάττοντι τοῦτο; — τὸ ῥῆμα *ἀπαλλάττω* συντάσσεται αἰτιατικῇ, ὅταν σημαίνῃ τὸ ἀπομακρύνω, αἴρω. Πβλ «ἀπαλλάττω λύπας» (Πρωτ. 354 d), «ἀπαλλάττω χαυνότητα» (Θεαίτ. 175 B). (= Ποῖον λοιπὸν ὄνομα πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς διδασκαλικῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἀπομακρύνει τοῦτο (τὴν ἀμάθειαν;).

Ἡ *ἄγνοια* διακρίνεται εἰς δύο εἴδη, εἰς τὴν καθόλου δηλαδὴ ἄγνοιαν, καὶ εἰς τὴν κυρίαν καὶ μεγίστην ἄγνοιαν, τουτέστι τὴν δοκησισοφίαν· ἐκείνην μὲν θεραπεύουσιν αἱ *δημιουργικαὶ* (χειροτεχνικαί, ἐπαγγελματικαὶ) *διδασκαλίαι*, ταύτην δὲ ἡ *παιδεία* (ἡ ἐκπαίδευσις, ἡ μόρφωσις).

230 A. *τὸ δέ γε, εἴξασί τινες αὖ λόγον ἑαυτοῖς δόντες ἡγήσασθαι πᾶσαν ἀκούσιον ἀμαθίαν εἶναι, καὶ μαθεῖν οὐδὲν ποτ' ἂν ἐθέλειν τὸν οἰόμενον εἶναι σοφὸν τούτων ὧν οἴοιτο πέρι δεινὸς εἶναι.*

Τὸ δέ γε, ἐνν. ἄλλο μόριον τῆς διδασκαλικῆς· εἶναι αἰτιατικὴ τῆς ἀναφορᾶς καὶ σημαίνει ὡς πρὸς τὸ ἄλλο μέρος (καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἄλλο μέρος) τῆς διδασκαλικῆς τέχνης — *εἴξασι* (ἐοίκασι·) ἀόρ. τοῦ *εἴκω*, εἶμαι ὅμοιος, ὁμοιάζω, φαίνομαι ὡς — πρὸ τοῦ *εἴξασι* γράφουσί τινες, κατὰ τὸν κώδικα Venet. *ὡς*, ὅπερ ὅμως λείπει ἀπὸ τῶν ἄλλων κωδίκων. — *λόγον διδόναι ἑαυτοῖς* σημαίνει κατὰ λέξιν τὸ δίδειν λογαριασμὸν εἰς ἑαυτούς, τουτέστι καλῶς ἐξετάζειν καθ' ἑαυτούς. Πβλ. τὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐν Οἰδ. τυρ. σ. 582 «οὐκ εἰ διδοίης, ὡς ἐγώ, σεαυτῷ λόγον» — ἐκ τοῦ *ἡγήσασθαι* ἐξαρτᾶται τὸ ἀπαρέμφατον *εἶναι* καὶ τὸ ἑπόμενον *ἐθέλειν . . . ἄν*· ὑποκείμενον δὲ τοῦ τελευταίου τούτου ἀπαρεμφάτου εἶναι τὸ *τὸν οἰόμενον εἶναι σοφὸν* — *μαθεῖν οὐδὲν* (ἐκ) *τούτων*, περὶ ὧν οἴοιτο εἶναι δεινὸς) (= περὶ ἃ φαντάζεται ὅτι εἶναι πολὺ ἱκανός).

Ἐξήγησις· ὡς πρὸς δὲ τὸ ἄλλο μέρος (τὸν ἄλλον τρόπον τῆς διδασκαλικῆς), (παρατηρῶ ὅτι) μερικοὶ πάλιν, ἀφοῦ καλῶς ἐξήτασαν τὸ πρᾶγμα, ἐσχημάτισαν τὴν γνώμην (*ἡγήσασθαι*) ὅτι πᾶσα ἄγνοια εἶναι ἀκουσία καὶ ὅτι ὁποιος φαντάζεται ὅτι εἶναι σοφὸς ποτὲ δὲν θὰ ἤθελε νὰ μάθῃ τίποτε ἀπὸ ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα νομίζει ὅτι εἶναι δεινός. . .

(συνέχ.). *μετὰ δὲ πολλοῦ πόνου τὸ νουθετητικὸν εἶδος τῆς παιδείας σμικρὸν*

ἀνύτειν = προσέτι δὲ (ἐσχημάτισαν τὴν γνώμην) ὅτι ὁ συμβουλευτικὸς τρόπος τῆς παιδείας, μὲ πολὺν κόπον (εἰ καὶ πολὺ κοπιάζει) ὀλίγα (μόνον) πράγματα κατορθώνει.

230 B. *τῷ τοι ταύτης τῆς δόξης ἐπὶ ἐκβολὴν ἄλλῳ τρόπῳ στέλλονται.*

Τὸ *τῷ τοι* σημαίνει ὅ,τι καὶ τὸ *καὶ γάρ*, ὅπερ ἄλλως παρέχουσι δύο κώδικες (ὁ Τ καὶ ὁ Υ) — *ἐπὶ ἐκβολὴν τῆς δόξης*, πρὸς ἀποβολὴν τῆς δοκησισοφίας. Νομ. 847 A «ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες» — *στέλλονται*, τὸ ῥῆμα τοῦτο στέλλω, -μαι συντασσόμενον μετὰ δοτικῆς, ὡς *ἐσθῆτι, χιτῶνι*, ἐσήμαινε τὸ ἐνδύω, -μαι. Πβλ. Ἡρόδ. 3, 14. Σοφ. Τραχ. 612· ἐντεῦθεν κατέστη ἰσοδύναμον τῷ *χρῶμαί τινι*. (= Διὰ τοῦτο λοιπὸν πρὸς ἐκρίζωσιν ταύτης τῆς δοξασίας (τῆς δοκησισοφίας) μεταχειρίζονται ἄλλον τρόπον).

(συνέχ.). *Διερωτῶσιν ὧν ἂν οἴηταί τίς τι πέρι λέγειν λέγων μηδέν.*

Διερωτῶσιν (οἱ διαλεκτικοὶ) ἐκεῖνα, περὶ ὧν ἂν οἴηταί τις λέγειν τι (καίπερ λέγων μηδέν). Ὑπὸ τὸ *τις* ἐκεῖνο λανθάνουσιν οἱ σοφισταί, οἵτινες ἤδη ἐλέγχονται. (= ὑποβάλλουν ἐρωτήσεις περὶ πραγμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα φαντάζεταί τις (ὁ ἐρωτώμενος) ὅτι λέγει κάτι σπουδαῖον, ἐνῷ δὲν λέγει τίποτε)

Ἐννοεῖ ὅτι οἱ διαλεκτικοὶ ἠρώτων τοὺς σοφιστὰς πράγματα, εἰς τὰ ὁποῖα οὗτοι ἐνόμιζον ὅτι ἦσαν δεινοί· καὶ ὅμως ἀπεδεικνύετο ἐκ τῆς συζητήσεως, ὅτι οὐδὲν σπουδαῖον ἔλεγον.

(συνέχ.)· *εἶθ' ἅτε πλανωμένων τὰς δόξας ῥᾳδίως ἐξετάζουσι, καὶ συνάγοντες δὴ τοῖς λόγοις εἰς ταὐτὸν τιθέασι παρ' ἀλλήλας, τιθέντες δὲ ἐπιδεικνύουσιν αὐτὰς αὑταῖς ἅμα περὶ τῶν αὐτῶν πρὸς τὰ αὐτὰ κατὰ ταὐτὰ ἐναντίας.*

Ἐνταῦθα ὁ λόγος περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἠλέγχοντο οἱ σοφισταί.

Ἐξετάζουσιν, ὑποκείμενον νοεῖται οἱ διαλεκτικοί· *ἐξετάζουσι* δὲ σημαίνει ἐξελέγχουσι — *τοῖς λόγοις*, διὰ τῆς λογικῆς ἐρεύνης — *συνάγοντες* (ἐνν. τὰς δόξας, τὰς γνώμας τῶν σοφιστῶν) — *τιθέασι παρ' ἀλλήλας*, θέτουσι ταύτας παρ' ἀλλήλας πρὸς σύγκρισιν — *ἐπιδεικνύουσιν αὐτὰς* (οὔσας) ἐναντίας ἑαυταῖς, δηλαδὴ ἀντιφασκούσας, (ὡς λεγούσας) ἀντίθετα περὶ τῶν αὐτῶν (πραγμάτων) πρὸς τὰ αὐτὰ (κατὰ τὰς ἰδίας σχέσεις), κατὰ ταὐτὰ (κατὰ τὰς ἰδίας ἀπόψεις). Περιέπιπτον οἱ σοφισταὶ εἰς ἀντιφάσεις, διότι ἐξέφερον δοξασίας ἐναντίας πρὸς ἑαυτάς· ἔλεγον τὰ ἐναντία πρὸς ὅσα πρότερον εἶπον, εἰ καὶ προέκειτο περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐξεταζομένων κατὰ τὰς ἰδίας σχέσεις καὶ τὰς ἰδίας ἀπόψεις.

Ἐξήγησις· ἔπειτα εὐκόλως ἐξελέγχουσι τὰς γνώμας αὐτῶν, διότι εἶναι ἐσφαλμέναι· καὶ λοιπὸν συναγάγοντες διὰ τῆς λογικῆς ἐρεύνης τὰς γνώμας αὐτῶν (τῶν σοφιστῶν) εἰς τὸ αὐτὸ μέρος παραβάλλουν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας, παραβάλλοντες δὲ κάμνουν φανερὸν ὅτι αὗται εἶναι ἐναντίαι πρὸς ἑαυτάς (εἶναι ἀντιφατικαί), διότι ἀποφαίνονται συγχρόνως τὰ ἀντίθετα περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων (θεωρουμένων) κατὰ τὰς ἰδίας σχέσεις (πρὸς ἄλλα) καὶ κατὰ τὰς ἰδίας ἀπόψεις.

Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἀποκαλύψεως εἶναι, λέγει, τοῦτο, ὅτι οἱ σοφισταὶ ἀγανακτοῦσι καθ' ἑαυτῶν, ἀπέναντι δὲ τῶν ἄλλων γίνονται ἥμεροι καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀπαλλάσσονται τῶν μεγάλων καὶ ἐπιμόνων πλανῶν, ἃς ἔχουσι φανταζόμενοι ἑαυτοὺς μεγάλους· ἡ δὲ τοιαύτη ἀπαλλαγὴ καὶ λύτρωσις παρέχει εἰς μὲν τὸν ἀκροατὴν μεγίστην τέρψιν, εἰς δὲ τὸν πάσχοντα (σοφιστὴν) μεγάλην ἀσφάλειαν. Οὕτω πως, ἐκ τοῦ ἐλέγχου προκύπτει ὠφέλεια, διότι ἔνθεν μὲν οἱ σοφισταὶ εὐτελίζονται καὶ ἅμα σωφρονίζονταί πως, ἔνθεν δὲ οἱ ἀκροαταὶ τέρπονται ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἅμα τῇ ἀποκαλύψει τῆς ἀγνοίας τῶν σοφιστῶν. Εἶναι ἡ περιγραφὴ αὕτη τῶν σοφιστῶν ἀληθῶς ὑπέροχος.

231 B, *οὐ γὰρ περὶ σμικρῶν ὅρων τὴν ἀμφισβήτησιν οἴομαι γενήσεσθαι τότε ὁπόταν ἱκανῶς φυλάττωσιν.*

Ὁ λόγος ἐνταῦθα εἶναι περὶ τῆς ὁμοιότητος τοῦ σοφιστοῦ πρὸς τὸν φιλόσοφον· ἀλλ' ἡ ὁμοιότης εἶναι οἵα ἡ μεταξὺ λύκου καὶ κυνός, ἀγριωτάτου καὶ ἡμερωτάτου. Τοιαῦται ὁμοιότητες εἶναι, λέγει, πρᾶγμα ἐπισφαλὲς καὶ ὀλισθηρόν· ἀλλ' ὅμως ἃς γίνωνται πρὸς στιγμήν. Διότι...

Ἐνταῦθα προσκρούσαντες οἱ ἑρμηνευταὶ ἐτράπησαν εἰς διορθώσεις· ὁ Schanz διώρθωσε τὴν τελευταίαν λέξιν εἰς *φυλάττωμεν*, ὁ Heindorf εἰς *φυλαχθῶσιν*, ὁ Madwig εἰς *φωραθῶσιν*, ὁ Richard εἰς *φανῶσιν*. Πλὴν ὅμως τὸ χωρίον δὲν χρήζει διορθώσεως, ἀλλ' ὀρθῆς συντάξεως καὶ ἑρμηνείας. Ὑποκείμενον τοῦ *φυλάττωσιν* εἶναι τὸ νοούμενον *οἱ λέγοντες* (οἱ συζητοῦντες), ἀντικείμενον δὲ τὸ *ὅρους· ἱκανῶς* δὲ σημαίνει τὸ ἐρρωμένως, κρατερῶς, τουτέστιν οἱ συζητοῦντες θὰ ὑπερασπίζωσι κρατερῶς ἑκάτερος τὰ οἰκεῖα *ὅρια* (τὰ σύνορα), ὅταν ἀμύνωνται ἑκάτερος ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐπικρατείας.—*ἀμφισβήτησις* εἶναι ἡ ἀντιλογία, ὁ ἀγὼν τῶν ἀντιλεγόντων πρὸς ἀλλήλους· *τότε οἴομαι γενήσεσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν* (ἐνν. ἰσχυρὰν) *οὐ περὶ σμικρῶν ὅρων* (τότε νομίζω ὅτι θὰ διεξαχθῇ ἀντιλογία (ζωηρὰ) περὶ ὅρων ὄχι ἀναξίων λόγου). Εἶναι εὐνόητον τὸ λογοπαίγνιον τὸ γινόμενον διὰ τοῦ *ὅροι*, ὅπερ σημαίνει ἔνθεν μὲν τὰ ὅρια, ἔνθεν δὲ τὰς ἐννοίας. Λέγει λοιπὸν τὰ ἑξῆς· θὰ διατηρήσωμεν τὰς ὁμοιότητας, διότι τότε θὰ καταστῶσιν ἐμφανέστεραι αἱ ἀνομοιότητες καὶ διαφοραί. Τότε οἱ ἀντιφρονοῦντες θὰ ὑπερασπίσωσιν ἑκάτερος τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. θὰ ἀγωνισθῶσιν ἑκάτερος ὑπὲρ τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας του· τότε λοιπὸν θὰ διεξαχθῇ κρατερὸς ἀγών, ζωηρὰ συζήτησις, περὶ σπουδαίων *ὅρων* : (προφανῶς *ὅροι* εἶναι καὶ τὰ σύνορα καὶ αἱ ἔννοιαι (γνῶμαι, ἀπόψεις). Οὕτω διὰ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως *ὅρος* γίνεται λογοπαίγνιον καὶ τὸ πρᾶγμα ἐκφράζεται εἰκονικῶς καὶ ζωηρότατα.